

Solidarita

62

PROTI VÁLCE A GLOBÁLNÍMU KAPITALISMU | www.socsol.cz

cena 30 Kč | solidární cena 40 Kč | LEDEN 2012

Arabské Revoluce

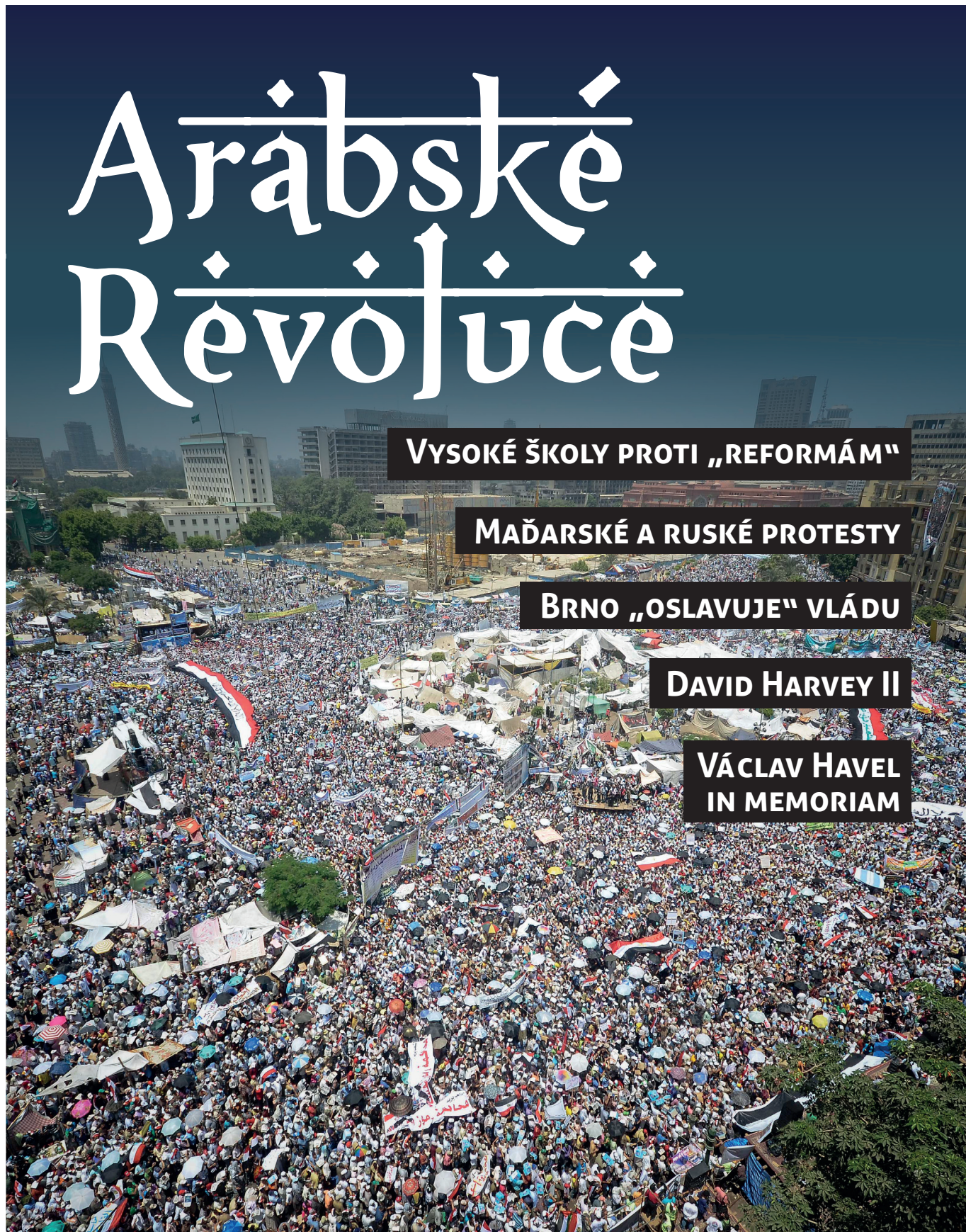
VYSOKÉ ŠKOLY PROTI „REFORMÁM“

MAĎARSKÉ A RUSKÉ PROTESTY

BRNO „OSLAVUJE“ VLÁDU

DAVID HARVEY II

**VÁCLAV HAVEL
IN MEMORIAM**

VYDÁVÁ SOCIALISTICKÁ SOLIDARITA ZA PŘÍSPĚNÍ KOLEKTIVU AUTORŮ A SOCIALISTICKÉHO KRUHU

Registrační číslo Ministerstva kultury ČR:
E 20370

Web: www.socsol.cz
E-mail: redakce@socsol.cz
info@socsol.cz

Odpořovní redaktoři:

Lukáš Matoška, Vítězslav Lamač

Do prosincového čísla původními texty, rozhovorem a překlady přispěli:

Richard Cisler, Dominik Forman, Marta
Harasimowicz, Dana Hladíková, Ště-
pán Lohr, Lukáš Matoška, Jan Májíček,
Vítězslav Lamač, Josef Patočka, Rudolf
Převrtil, Martin Šaffek

Korektury: Anna Zitová

Grafická úprava: Václav Pajkr

Prodejní místa časopisu:

Café v Lese (Krymská 12, Praha 10-Vršo-
vice) – pondělí až pátek – 17–1 hod.,
sobota až neděle – 18–1 hod.

Kamenný obchod **Fair&Bio**
(Sokolovská 29, Praha 8-Karlín) – pondělí
až pátek 11–19 hod.

Studentský klub K4 (Celetná 20, Praha
1-Staré Město) – pondělí až pátek – 10–24
hod., sobota až neděle – 16–24 hod.

Prodejní a petiční stánek (Mariánské
náměstí 1, Praha 1-Staré Město) – každý
čtvrtek – 16–17 hod.

Solidarita je po ČR distribuována odbě-
rateli. Otázky zájemců o předplatné či
distribuci zodpovíme na info@socsol.cz
Měsíčník Solidarita je nevýdělečné peri-
odikum; utržené peníze jsou investovány
do nákladu.

OBSAH

SLOVO ÚVODEM:

Jak na Nový rok... 3

REPORT:

Shromáždění za svobodné vysoké školy 5
Brněnský ProAlt oslavoval reformy a vyzýval neviditelnou ruku trhu 6

ZAHRANIČNÍ:

Zachraňte vojína Manninga! 6
Protesty zachvátily i ruská města 7

ANALÝZA:

Maďarské lekce 9

TÉMA: ARABSKÁ REVOLUCE

Arabské revoluce: rok poté 13
Stanovisko egyptských revolučních socialistů 16
Libye: Nový klient Západu? 17
Revoluce v Sýrii dosáhla kritického bodu 19
Islamismus v Egyptě 20

EKOLOGIE:

Amazonie – místo pro těžbu ropy? 23

TEORIE:

David Harvey a obnova základů levicového myšlení II 25

STÁTNÍ KAPITALISMUS:

Je stalinistický režim progresivní? 27

GLOSA:

Václav Havel a americký radar 28

KULTURA:

Egon Bondy o Václavu Havlovi 28
„Václav Havel“ – nejabsurdnější antikód absolutní metaúrovně 29

”

SOLIDARITU ČTU RÁD. PŘEDEVŠÍM PROTO, ŽE
PŘEDSTAVUJE JEDEN Z MÁLA ALTERNATIVNÍCH
HLASŮ V NAŠEM OPĚT ZGLAJCHŠALTOVANÉM
VEŘEJNÉM PROSTORU. A HLAVNĚ JE TO HLAS,
KTERÝ JE KRITICKÝ KE VŠEM PROUDŮM.
SOLIDARITA NEŠETŘÍ „TY NAŠE“ JEN PROTO, ŽE
JSOU NÁM BLIŽŠÍ NEŽ TI, KTEŘÍ PŘEDSTAVUJÍ
IDEOVÉ SOUPEŘE.

STANISLAV ŠTECH, PROREKTOR UNIVERZITY KARLOVY

JAK NA NOVÝ ROK...

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

první číslo letošního roku tematicky určilo hned několik událostí. Přibližně před rokem vypuklo tzv. arabské jaro – doslova se zjevilo a s konečnou platností rozprášlo iluzi konce dějin, záhy nahrazenou dějinami otevřenými. Takovému dějinnému údobí se odjakživa přezdívalo revoluce, my bychom lepší jméno nenašli. Václav Havel, který v prosinci zemřel, pro převratné dění současnosti neměl pochopení: jako by postrachem obhájců lidských práv bylo, že předmět jejich zájmu – utlačovaní – se o svá práva začne sám radikálně hlásit, vydobývá si svobody. Nepohrývá se s Havlem obrazně také další část lidskoprávního étosu, jenž posledních pár desítek let převažoval na levici jako otisk zkušenosti s nezdařeným sovětským experimentem? Vrací se levice od politiky soucitu s bédujícími k politice sebevědomého odporu utlačovaných a vykořisťovaných?

Zprávy o arabských revolucích obletěly svět, aby celému „slavnému“ Západu – navzdory rasisticky motivovaným výtkám, že Arabové mají „jiné hodnoty“ – připomněly svobodu, rovnost a bratrství, totiž heslo, k němuž se v místech, kde zaznělo historicky poprvé, znal donedávna jen málokdo. Španělská indignados nebo americké Occupy se k odkazu severoafrikanických revolucí nejednou přihlásili přímo. Pět tematických článků se pokouší vystihnout arabské revoluce v celé jejich plasticitě, rozhodně ukvapeně nezhodnocují celé dění, naopak podtrhují, že celý proces není jednoznačný, ačkoli má na svém kontě neoddiskutovatelné úspěchy, a ani zdaleka není u konce. Revoluce pokračují!

Výrazné protesty postihly také bývalé „reálnosocialistické“ (resp. státněkapitalistické) republiky – přinášíme zprávy o Maďarsku a

Rusku. V obou případech máme co dělat s nejmásovějšími protesty od rozpadu východního bloku. Lidé se bouří proti neoliberálním reformám a autoritativním vládám. Výjimečně pokryteckou roli sehrála v případě Maďarska Evropská unie za režie Mezinárodního měnového fondu. Vzhledem k absenci levicové kritiky unijní politiky připravujeme zvláštní číslo věnované právě EU. Soustavnější pozornost budeme v tomto čtvrtletí, tj. až do pravděpodobných jarních protivládních protestů, věnovat meritu „reform“ v České republice, z nichž ty daňové a sociální od 1. ledna sužují mnohé občany.

O Havlovi se v tomto čísle pojednává jakožto o politikovi, vzpomenut je jeho nechvalně proslulý vztah k americkému radaru, další dva texty v kulturní rubrice připomínají Bondyho kritické básně věnované chartistovi a exprezidentovi, dále poukazují na rozpor mezi Havlem básníkem a politikem. Vzhledem k zatíženosti tohoto tématu předpokládáme, že se v blízké budoucnosti k Havlovi ještě jednou vrátíme.

Za svobodné vysoké školy

V prosinci se zformovala iniciativa Za svobodné vysoké školy, odmítající současné věcné záměry zákonů o vysokých školách, které by neoliberálně omezily akademickou samosprávu a zavedly školné a další tržní mechanismy do fungování veřejných vysokých škol. Iniciativa chce být širokou studentskou, akademickou a občanskou platformou, která by dokázala vysvětlit škodlivost předkládaných reform a obhájit společenský rozměr celé kauzy. Je to vůbec poprvé, kdy se studenti a pedagogové z různých vysokých škol a část ostatní veřejnosti spojují, aby společně protestovali proti záměrům ministerstva školství.

Ve čtvrtek přijala akademická obec Univer-

zity Karlovy rezoluci, v níž varuje vládu (!) před přijetím vysokoškolských reforem a dodává, že „pokud vláda nevyslyší tento apel, [uskutečnit obec] nejspíše v týdnu od 27. února další informativní a protestní akce“. Dále vyzývá „akademické obce všech vysokých škol v České republice, aby v takovém případě učinily vše pro zastavení této nebezpečné hry s budoucností české společnosti“. Drtivá většina akademických senátů reformy odmítla a postupně přidává k rezoluci UK své vlastní. Iniciativa Za svobodné vysoké školy! ještě týž den uspořádala protestní průvod k sídlu vlády, kterého se navzdory nečasu zúčastnilo na 500 lidí (fotografie na str. 4). V pondělí a úterý se iniciativa shromáždila před ministerstvem školství, kde vyjádřila podporu předsedům akademických senátů a rektorům.

Otázku případné vazby odporu proti vysokoškolským reformám na odpor proti vládním reformám jako celku vystihuje Ondřej Sláďálek v Deníku Referendum: „Požadovat po hnutí, které nemá vyjasněný postoj ani ke klíčovému bodu reforem, s nimiž bojuje [...], okamžitou solidaritu se všemi ohroženými, je sice spravedlivé, ale přinejlepším předčasné. Hnutí za svobodné vysoké školy může jiným hnutím proti reformám prospět nejvíce, pokud dobře vybojuje svůj boj, pokud proti vládním reformám na svém vlastním terénu zmobilizuje i ty, kteří by proti nim nijak nevystoupili.“

Závěrem oznamujeme, že časopis Solidarita je k dostání na novém prodejním místě, a sice ve studentském klubu K4 v Celetné 20 v Praze.

Socialistická Solidarita přeje revoluční nový rok!

Za redakci
Lukáš Matoška

Předplatte si Solidaritu

- ☐ Roční předplatné časopisu Solidarita za 480,- Kč
- ☐ Půlroční předplatné časopisu Solidarita za 240,- Kč

Jméno:

Adresa:

Telefon:

Vyplněný ústřížek zašlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6, nebo objednávejte na info@socsol.cz. Info: 775 205 682

Přidejte se k SocSol

- ☐ Chci více informací o SocSol a jejích aktivitách
- ☐ Chci se připojit ke skupině Socialistická Solidarita

Jméno:

Adresa:

Telefon:

E-mail:

Vyplněný ústřížek zašlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6.

VZDĚLÁNÍ NENÍ BYZNYS

▼ Fotografie z demonstrace, kterou uspořádala iniciativa Za svobodné vysoké školy 19. ledna 2012 (další informace na str. 3, autor fotografií: Michael Komm).

▼ Vybrané školy a koleje, které na protest proti vysokoškolským reformám vyvěsily transparent Vzdělání není byznys. Namátkou: FAMU, FF UK a některé další.

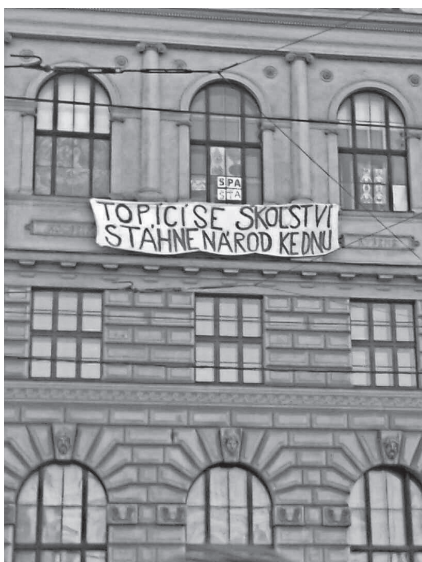

SHROMÁŽDĚNÍ ZA SVOBODNÉ VYSOKÉ ŠKOLY

RICHARD CISLER, MARTA HARASIMOWICZ

ZA SVOBODNÉ

VYSOKÉ ŠKOLY

Dne 14. 12. 2011 uspořádali studující FAMU a FF UK veřejné shromáždění. Cílem shromáždění bylo vyjádřit podporu Radě vysokých škol (RVŠ) a České konferenci rektorů (ČKR), které toho dne projednávaly se zástupci MŠMT připomínky k navrhované reformě vysokých škol. RVŠ a ČKR ve vypracovaných dokumentech shodně kriticky vystoupily proti věčnému záměru zákona o finanční pomoci studentům a věčnému záměru zákona o vysokých školách.

Okolo dvou set účastníků z řad studentů a pedagogů protestovalo proti zásadnímu ohrožení akademických práv a svobod. Přípravované reformy významně mění systém řízení vysokých škol. Snižují vliv studentů v samosprávách a omezují pravomoci akademických senátů vznikem manažersky řízených správních rad. „Navrhované kroky povedou k instrumentalizaci a komodifikaci vzdělávání, které tak bude orientováno především na naplňování požadavků trhu práce. Taková redukce vzdělání na výrobu absolventů odporuje roli vysokých škol ve společnosti: mají být místem pro svobodnou konfrontaci různých názorů a hájení demokratických hodnot, které jsou v současnosti ohrožovány nekontrolovaným vstupem tržní logiky do všech sfér veřejného života,“ uvedla mluvčí akce Kateřina Krejčová.

Na shromáždění s projevy hájícími autonomii vysokých škol a s kritikou jak obsahové stránky zákonů, tak i způsobu jednání MŠMT vůči vysokoškolským reprezentacím vystoupili: Miroslav Jašurek (SK RVŠ), Pavel Ripka (FEL ČVUT), Samuel Zajíček (AS UK), Miroslav Petříček (FF UK), Alice Červinková (AV ČR), Ctirad Pospíšek (KTF a HTF UK), dále dokumentaristé a pedagogové FAMU Karel Vachek a Vít Janeček.

Následoval hyde park, kde vedle řady studentů promluvili např. prorek-

tor UK Stanislav Štech, tajemnice SK RVŠ Heda Čepelová, Helena Janíčková z Fóra Věda žije! a Matěj Stropnický.

Mluvčí akce uvedla na závěr: „Po dnešním dni je jasné, že protesty budou pokračovat a sílit. Dnes se nám podařilo demonstrovat solidaritu akademické obce, to jest studentů, pedagogů a jejich reprezentací.“

Během demonstrace vystoupila s protestsongem písničkářka lamme Candlewick ze sdružení Buskerville, dále se slam poetry student FAMU Bohdan Bláhovec. Proběhla také improvizovaná rekonstrukce výstavy Možnosti studentského života Václava Magida, Vasilu Artamonova a Tomáše Uhnáka. Součástí výstavy tvořily transparenty, které byly v průběhu demonstrace umístěny na zdi budovy MŠMT (mj. „Cesta do hlubin štuďákovy peněženky“) spolu s těmi, které byly spontánně vytvořeny účastníky na místě („Tohoto ministra není možné polepšit, toho je možné jen odvolat!“, „Kolik je kreditů za revoluci?“ aj.). Mimo hlavní program probíhala permanentní projekce záznamů protestních happeningů proti neoliberální politice MŠMT (např. „Rekviem za zadlužené studenty“ iniciativy ProAlt, „Stěhování ministryně školství“ Fóra Věda žije!).

Po skončení hyde parku se studenti a studentky neorganizovaně vydali k Úřadu vlády, kde symbolicky předali zmíněné transparenty. Cestou k vládě se zastavili u ministerstva financí, kde skandovali „Neprodávejte nás bankám!“

V průběhu dne byly na fakultách FAMU a FF UK vyvěšeny velké transparenty s nápisem „Vzdělání není byznys“, které jsou jedním z příslibů dalších protestů.

více informací zde:
zasvobodnevysokeskoly.cz

BRNĚNSKÝ PROALT OSLAVOVAL REFORMY A VZÝVAL NEVIDITELNOU RUKU TRHU

JOSEF PATOČKA

Jako otvírák nové sezóny uspořádala 7. ledna brněnská skupina iniciativy ProAlt ironický happening, kterým vítala reformy vstupující od Nového roku v platnost a oslavovala vládu i ministry.

Na Moravském náměstí v Brně se sešla asi padesátka aktivistů i sympatizantů z řad veřejnosti. S organizátory jsme nejprve pronesli veršovanou ódu na vládu jako projev naší nekončící vděčnosti, abychom se poté oklikou vydali na náměstí Svobody. Průvod v maskách ovčí vedli příznačně věrozvěsti Trhu a „experti na vědy ekonomické“, tedy aktivisté v maskách presidenta Velkého Klauna, premiéra Poctivého Péti a nejlepších ministrů Kalouska a Dobeše. Průvod zpovzdálí vypadal velmi barvitě a po chvíli ostychu se ulicemi brněnského centra počalo rozléhat hlasité bečení. Z megafonu a piketů se přihlížející mohli dozvědět například že: „jsme šťastné lidské zdroje“, „zdravotnictví není pro socky“, „vysoké školy nejsou pro parazity, ale pro bohaté“, „kasina patří do každé základní školy“, že „požadujeme 100% DPH“ nebo že „odpovědní nestárnou“.

Škoda jen, a to je ponaučení pro příště, že centrum města je v sobotním odpoledni spíš prázdné. Škoda také, že pro některé byl happening nesrozumitelný. Deník Referendum uvedl, že „okolo stojící lidé... na akci hleděli se zvědavým zaujetím, jaké budí například průvody přívrženců Haré Kršna. O tom, že pochopení uštěpačného podtextu akce nebylo samozřejmé, svědčí výrok bezdomovce, který si na České ulici ulevil slovy: „Tak Kalousek je tady největší kriminálník a oni ho oslavují...“

První letošní veřejné vystoupení brněnské skupiny iniciativy ProAlt vyprovokovalo i záporné reakce. Na počátku pochodu jsem v dobré víře zapůjčil jakémusi muži tlampač. Stihl nás ale jen oslovit: „tak vocaď pocad, soudruzi“. Jen Trh ví, co nám asi chtěl sdělit. Posléze jsme se dočkali i nezbytného „táhněte raději pracovat“.

S výkřiky jako „třikrát sláva bankám, třikrát sláva nejlepšímu ministru financí“ dorazil průvod na náměstí Svobody, kde následovala sladká tečka: vzývání

neviditelné ruky trhu aneb ekumenická tržslužba. Po plamenném kázání, jehož text lze najít na našich nových stránkách „www.bрно.proalt.cz“, se „šťastné lidské zdroje“ už jen pomodlily parafrází otčenáše a Vítání reforem bylo slavnostně ukončeno. Přes některé nedostatky měla událost překvapivě silný mediální ohlas: dostala se nejen do Parlamentních listů, ale i do deníku Právo.

Vítání reforem bylo zdařilým zahájením letošní činnosti brněnské skupiny iniciativy. Od února spustíme také pravidelný petiční stánek a výčet „dobrých zpráv z Brna“ je možné uzavřít pozváním na promítání filmu Závod ke dnu a na následnou panelovou diskusi s Ilonou Švihlíkovou a dalšími, které se odehrají 8. března.

Někteří mohou namítat, že výsměchem vládu nesvrhneme. Protivníka nejprve zesměšnit se ale v minulosti ukázalo jako dobrá předehra k jeho porážce. My v Brněnském ProAltu doufáme, že budeme moci přispět k obojímu.

ZACHRAŇTE VOJÍNA MANNINGA!

ŠTĚPÁN LOHR

**FREE
BRADLEY**
bradleymanning.org

16. prosince začalo předběžné soudní slyšení s americkým vojákem Bradleyem Manningem, jednou z hlavních postav

fenoménu WikiLeaks. Jak jsme již informovali v minulém čísle Solidarity, Manning je již téměř dva roky za nehumánních podmínek vězněn za to, že údajně pomohl zveřejnit diplomatické depeše a další tajné informace, odhalující nejen nemorálnost americké zahraniční politiky, ale i důkazy o válečných zločinech, jichž se dopouští americká armáda v Iráku a Afghánistánu. Manningovi příznivci však trvají na tom, že zveřejňování důkazů o válečných zločinech není a nemůže být zločinem.

Solidární akce s obviněným „whistle-blowerem“ (pozn. red.: v češtině ten, kdo informace „vyzvoní“, v angličtině ten, kdo je „zapíská na flétnu“), kterému reálně hrozí, že stráví zbytek života za mřížemi, se konaly na mnoha místech světa. V islandském Reykjavíku například skupina asi padesáti aktivistů uspořádala 17. prosince před tamní americkou ambasádou oslavu jeho 24. narozenin. Podporu

mu vyjádřili i lidé ve Španělsku, Kanadě, Francii, Německu, Norsku či Austrálii. Nejvíce akcí na Manningovu podporu se však odehrálo v samotných Spojených státech.

Několik stovek Manningových příznivců, mezi kterými byla i řada válečných veteránů, například uspořádalo protestní shromáždění u vojenské základny Fort Meade, kde soudní slyšení s obviněným vojínem právě probíhalo. Všechny tyto akce byly součástí kampaně *Bradley Manning Support Network*, která organizuje mimo jiné i petici za Manningovo propuštění.

Průběh soudního procesu, stejně jako akcí na podporu Bradleyho Manninga, můžete sledovat na webové stránce www.bradleymanning.org.

PROTESTY ZACHVÁTILY I RUSKÁ MĚSTA

ŠTĚPÁN LOHR

„Šejdíři a zloději, vraťte nám naše hlasy!“ a „Pryč s Putinem!“ – to jsou jen dva z mnoha sloganů, skandovaných v prosinci na mnoha místech Ruska. Protesty se rozhořely takřka ihned po vyhlášení výsledků parlamentních voleb, které se konaly 4. prosince, a do uzávěrky tohoto čísla Solidarity proběhly již tři velké vlny demonstrací ve městech po celém Rusku – od Petrohradu po Chabarovsk a od Archagelsku po Kaliningrad. Příznačné je i to, že mnoho lidí šlo tentokrát demonstrovat vůbec poprvé v životě.

NEJVĚŠÍ PROTESTY OD ROZPADU SSSR

Bezprostřední příčinou těchto protestů, které jsou největší od dob rozpadu Sovětského svazu před 20 lety, se staly zmanipulované výsledky voleb. Ty přinesly straně Jednotné Rusko, ovládané Vladimírem Putinem, přesvědčivé vítězství, těsně se blížíci 50 % všech odevzdaných platných hlasů. Oproti minulým volbám si sice Putinovo Jednotné Rusko znatelně pohoršilo (získalo 238 ze 450 křesel ve Státní dumě – oproti minulým volbám propad o 77), avšak arogance, s jakou ruský premiér přistoupil k manipulacím s hlasy, způsobila, že mnoha Rusům právě došla trpělivost. Jedním z do očí nejvíce bijících důkazů, že s těmito volbami není něco v pořádku, jsou výsledky ze severokavkazských republik Čečenska a Dagestánu, kde Jednotné Rusko získalo vskutku neuvěřitelných 99,5 % (!), resp. 91,4 % hlasů. Za pozornost také stojí fakt, že volební komise v Čečensku ohlásila, že bylo celkem odevzdáno 611 099 hlasů, což je o 2302 více, než bylo pouhé dva dny před volbami v Čečensku registrovaných voličů. Jen připomeňme, že v této kavkazské republice vládne již od konce druhé čečensko-ruské války pro-moskevská loutková vláda, od roku 2007 ztělesněná mafiánským bossem s diktátorskými tendencemi, Ramzanem Kadyrovem. Volební účast přesahující 100 % byla však hlášena i z jiných oblastí Ruské federace a až poté, co na tyto podivnosti upozornila média, vydala centrální volební komise nové, „správné“ údaje.

NEJEN ZMANIPULOVANÉ VOLBY

Za současnou vlnou proti-vládních protestů však nejsou jenom zfalšované volby. Lidé vyšli do ulic i proto, aby vyjád-

▲ Foto: valya egorshin (zdroj flickr.com)

řili celkovou nespokojenost s politikou, hospodářskou a v neposlední řadě i sociální situací. Hlavními tématy protestů se tak staly korupce, dosahující v Rusku vskutku netušených rozměrů, arogance moci, kdy se vládnoucí duo Putin – Medveděv beze studu střídá ve dvou nejvýznamnějších ústavních funkcích, ale i sociální témata, jako je pokles životní úrovně či nezaměstnanost. Ta samotná sice zatím nedosahuje tak závažných výšek, alarmující je však míra nezaměstnanosti mezi mladými lidmi, která podle některých údajů dosahuje hranice 30 %.

Bylo by však chybou nahlížet na současné proti-vládní protesty jako na primárně sociální protesty chudých Rusů. Z velké části jsou totiž podporovány vzdělanou střední vrstvou, především z velkých měst.

KOSMONAUTI PROTI PROTESTUJÍCÍM

První velká vlna demonstrací přišla do ulic ruských měst 10. prosince, necelý týden po volbách. Největší z demonstrací se konala v Moskvě, kde se na Blatném náměstí nedaleko Kremlu sešlo navzdory mrazivému počasí přes 80 000 lidí. Kosmonauti, jak jsou v Rusku kvůli tvaru svých přileb přezdíváni pořádkoví policisté, zadrželi přes 100 aktivistů. Tehdy začal režim ve velké míře uplatňovat praxi správního zadržení po dobu až 15 dní.

Další vlna protestů byla naplánována na 24. prosince a svou silou minulé protesty ještě předčila. Podle různých zdrojů se v Moskvě sešlo až 100 000 lidí. Jeden z iniciátorů těchto protestů, Alexej

Navalnyj, mimo jiné autor již proslaveného výroku o tom, že Jednotné Rusko je strana „šejdířů a zlodějů“, při této příležitosti pronesl: „Je nás zde dost na to, abychom obsadili Kreml i sídlo vlády. Ale náš protest je nenásilný, a proto to neuděláme. Zatím! Jestli nás ale budou tihle šejdíři a zloději dále podvádět, vezmeme si, co nám náleží!“

Mnoho demonstrantů neslo cedule s hesly proti Putinovi, často vyzývajícími k tomu, aby byl tento „největší šejdíř“ postaven před soud. Protestující podpořili mimo jiné i bývalý jediný sovětský prezident Michail Gorbačov, jenž kritizoval Putinův hanebný výrok, přirovnávající bílé stuhý, které začali protestující nosit, ke kondomům.

Lidé dále požadovali propuštění všech politických vězňů, anulování parlamentních voleb, odvolání šéfa volební komise a vyšetření všech případů falšování voleb. Podstatnou roli v protestech však hrála i sociální témata. Jak připomněl jeden z hlavních postav protestů, předseda organizace Levý front Sergej Udalcov, „hlavním problémem Ruska je obrovská sociální nerovnost. Dnes můžeme, stejně jako miliony lidí, zapojit se do kampaně Occupy Wall Street, říci ‚Je nás 99 procent‘. 99 procent těch, jejichž práce produkuje veškeré materiální a duševní bohatství Ruska. Nicméně 1 procento banditů z Kremlu, zločineckých oligarchů a zkorumpovaných úředníků, si osobuje výsledky naší práce.“ Udalcov je momentálně na jednotce intenzivní péče, kam ho přivedla hladovka, kterou držel na protest proti nespravedlivému zadržení jeho samého i dalších aktivistů.

▲ Foto: valya egorshin (zdroj flickr.com)

Antifašista a sociální aktivista Alex Gaskarov pak ve svém projevu k demonstrantům vyzval k vytvoření skutečné instituce občanské kontroly. „Musíme uvést do praxe heslo ‚moc pod civilní kontrolou‘“, řekl Alexej Gaskarov. „V současné době k tomu máme velkou šanci!“ Podle informací z ruského webu Anticapitalist.ru Gaskarov dále řekl, že účastníci protestního hnutí mohou vlastními silami vytvořit skutečnou přímou demokracii, varoval však před zneužitím demokratických procedur antidemokratickými silami, především nacionalisty. Ti se ostatně během jeho projevu pokusili dostat na řečnickou tribunu a zabránit mu v proslovu. Přítomní antifašisté je však zadrželi. Proti jednání nacionalistů se následně postavili i organizátoři mítinku.

Protivládní protesty pokračovaly i poslední den roku 2011. 31. prosince se v Moskvě, Petrohradu a několika dalších městech sešli aktivisté „Strategie 31“. Tato kampaň, která chce nenásilným způsobem upozornit na porušování článku 31 ruské ústavy, zaručující občanům právo na shromažďování, spočívá v tom, že každý poslední den měsíce s 31 dny pořádají demonstrace, které jsou však pravidelně terčem represe ze strany policie.

SOCIÁLNÍ PŘÍČINY PROTESTŮ

Ačkoli se zdá, že příčinou současné ruské krize je manipulace s hlasy a Putinova chorobná touha po moci, její kořeny jsou mnohem hlubší a sahají přinejmenším do doby přelomu tisíciletí. Tehdy bylo Rusko hospodářsky na vzestupu, za což mohl i růst cen ropy a zemního plynu na světových trzích, a Putin jakoby uzavřel s Rusy nepsanou dohodu – nabídl stabilitu (když už ne prosperitu) výměnou za

politickou loajalitu. Na to mnoho Rusů rádo přistoupilo, což není nic nepochopitelného, zvláště když si uvědomíme míru chaosu a úpadku životní úrovně, kterou obyčejní Rusové zažívali v předchozí dekádě. Tehdy začal Putin upevňovat svou politickou moc a dosáhl vrcholu koncem svého druhého funkčního období v prezidentské funkci. V té ho následně vystřídal jeho oblíbenec a zároveň loutka Dmitrij Medveděv. Vážné trhliny v této „společenské smlouvě“ nastaly okolo roku 2008 spolu s ekonomickou krizí. Ruská střední vrstva se začala rychle zmenšovat a prudce vzrostly sociální nerovnosti.

Nespokojenost občanů s životními podmínkami vedla k velkým protestům již na počátku roku 2010. Tehdy, během takzvaných Dnů hněvu, vyšli lidé do ulic, aby vyjádřili svůj nesouhlas s rostoucími cenami základního zboží a služeb, růstem daní a poklesu reálných mezd a penzí. Navzdory vážným sociálním problémům, které zachvátily Rusko, je tamní tradiční opozice naprosto neschopná jim jakkoli čelit. Ruská komunistická strana hraje roli loajální opozice a více než o hájení práv pracujících jí jde o rehabilitaci stalinismu. Podobně i odbory jsou v Rusku naprosto nefunkční a v žádném případě nepředstavují opozici vůči současnému režimu.

Mnoho odborníků na ruskou politiku se tak shoduje, že v současnosti jedinou silou, která je schopna zatřást se současným režimem, jsou liberálové. Pro tyto liberály však hlavním problémem současného Ruska nejsou vážné sociální problémy, se kterými se potýká většina obyvatel, nýbrž pro mnoho Rusů značně abstraktní problémy jako svoboda médií nebo právo na shromažďování. Ostatně, jak poznamenává jeden z bystrých pozorovatelů ruské

politiky Sean Guillory, ruští liberálové jsou spíše neoliberálové a to, co jim vadí nejvíce, je, že ruský kapitalismus není dostatečně kapitalistický. Stát podle nich stále příliš spoutává neviditelnou ruku trhu. To je podle Guilloryho také příčinou toho, že ruské liberální deníky věnují nepřiměřeně malou pozornost hnutí, jako je Occupy Wall Street.

NACIONALISTICKÁ PACHUŤ

Problémem současných i minulých sociálních protestů je to, že zloba davů se často obrací nikoli vzhůru, proti mocenským a finančním elitám, ale dolů, proti ještě chudším, znevýhodněným lidem a zejména proti imigrantům z Kavkazu a Střední Asie. I během prosincových demonstrací tak často zaznívala rasistická hesla a ostatně i mezi hlavními organizátory jsou ruští ultra-nacionalisté, fašisté a nacibolševici.

Podle průzkumů ruské organizace Levada Center podporuje 60 % Rusů nacionalistický slogan „Rusko Rusům“. Na tomto výsledku mají značný podíl politické strany, které se hrou na xenofobní notu snaží získat větší podporu voličů dominantního etnika. Toto by nás nemělo překvapovat u pravicových stran; u těch, co o sobě tvrdí, že jsou levicové, však ano. Například již zmiňovaná komunistická strana navrhuje začít opět uvádět národnost do identifikačních průkazů – významný krok na cestě k legalizaci diskriminace na základě národnosti. Pravdou však je, že některé politické strany jsou ve své xenofobii ještě mnohem otevřenější.

O tom, že nacionalistická rétorika může přinést popularitu mezi protestujícími Rusy, svědčí i příklad jedné z právě vycházejících hvězd ruské politiky, blogera Alexeje Navalného. Tento mladý bojovník proti korupci umně spojil ve své rétorice poukazy na zločinecké praktiky vládnoucích elit, čímž získal sympatie mnoha příslušníků městské liberální střední vrstvy, s ultra-nacionalistickými výpady proti Kavkazanům a imigrantům ze Střední Asie. Tím si zas získal přízeň hlavně mnoha mladých nezaměstnaných, pro něž představují „černí“, jak se v Rusku hanlivě přezdívá lidem z Kavkazu, konkurenci na pracovním trhu. Paradoxní je, že obdobnou taktiku, rozehrávání xenofobních vášní, využíval i Putin.

Protesty v Rusku tak mají velice rozporuplný charakter. Na jednu stranu jsou vedeny zcela legitimní nespokojeností lidí s Putinovou autoritářskou vládou, korupcí a sociálními problémy, na druhou stranu v těchto protestech hraje významnou roli řada odpudivých postav, rozehrávajících nacionalistické a xenofobní nálady, na něž bohužel řada Rusů slyší.

MAĎARSKÉ LEKCE

LUKÁŠ MATOŠKA

▲ Jedna z prvních demonstrací proti Orbánově vládě před rokem...

Nejen o tom, co nastolila současná maďarská vláda a jak číst novou ústavu, jež vyprovokovala stotisícovou demonstraci v Budapešti. Ohlasy současné uherské politické „rapsodie“ dávají tušit závažné dění, které zdaleka překračuje národní rámec. Maďarské události by soudobá levice neměla přehlížet hned z několika důvodů: máme zde co činit s protofašistickými tendencemi, které se zdají být logickou odpovědí na neoliberální vládnutí sociální demokracie, ale také na celou ekonomickou transformaci po roce 1989. A o tom, proč má levice začít opětovně zvažovat ilegální formy politického boje.

VZESTUP (KRAJNÍ) PRAVICE

V parlamentních volbách v květnu roku 2010 ve volební koalici s lidovci s přehledem vyhrála pravice Maďarská občanská koalice (dále jen Fidesz). Vláda Fideszu a křesťanských demokratů disponuje v třísetosmdesátišestičlenném parlamentu pohodlnou ústavní většinou 263 mandátů (227 + 36), zatímco předchozí vládní sociálnědemokratická strana, která prosazovala program škrťů a nepřímých daní, obhájila pouze 48 křesel a zelení se umístili s 15 mandáty.

Ve sněmovně je také 46 ultrapravicových poslanců Hnutí za lepší Maďarsko (zkráceně Jobbik), které se do širšího povědomí vepsalo především zakládáním národních gard na obranu „původního obyvatelstva“ a rasistickou kampaní směřovanou proti Romům, Slovákům, ale i Židům. Dlužno připomenout, že Jobbik a Slovenská národní strana, jež byla součástí Ficovy vládní koalice, se často vzájemně napadaly. Strana se podílí na evropském sdružení krajně pravicových politických uskupení např. s neonacistickou British National Party či Le Penovou Národní frontou. Vztahy vládního Fideszu a opozičního

Jobbiku možno popsat jako otevřené spolupráci až přátelské.

NOVÉ PROTESTNÍ HNUTÍ

V čele nové vlády roku 2010 tak stanul podruhé Viktor Orbán z vítězného Fideszu (poprvé byl premiérem v letech 1998 až 2002). Ústavní většina, jíž vládní koalice disponuje, a neexistence relevantní opoziční síly v parlamentu (téměř polovinu opozice tvoří extrémní pravice) dovolily, aby vláda za půl druhého roku hladce prosadila stovky zákonů (pro ilustraci: 213 zákonů za rok 2011, tzn. během 98 parlamentních sezení minimálně dvě čtení, debatování a schvalování zákonů denně). Legislativnímu tempu byl přizpůsoben sněmovní jednací řád. Pomyslný vrchol pak představuje nová ústava, která vešla v platnost 1. ledna 2012. Právě ta počátkem roku vehnala do budapeštských ulic desetitisíce lidí.

Lednové protesty však měly přinejmenším dvě předehry. Odbory na 1. říjen loňského roku připravily demonstraci, které se účastnilo na 50 000 lidí, aby vyjádřily nesouhlas se škrty v sociální oblasti a s omezováním odborových a zaměstnaneckých práv v novém zákoníku práce

a aby poukázaly na absenci sociálního dialogu. Právě odbory by v budoucnu mohly suplovat parlamentní opozici, představovat skutečnou opozici (o tom ještě závěrem). A novináři drželi od 9. prosince protestní hladovku před budovou Maďarské televize, aby vyjádřili nesouhlas s vládním ovlivňováním médií – situaci přirovnali k minulému režimu. V prosinci zároveň protestovali protagonisté liberálního rádia, kritického k vládě, které muselo oznámit konec vysílání od Nového roku, když Orbánem plně jmenovaná mediální rada nabídla rozhlasovou frekvenci této stanice jinému poskytovateli.

Hlas protivládních demonstrací o několika stovkách lidí před rokem, kdy se o podobě ústavy na půdě parlamentu začalo rozhodovat a kdy vláda předkládala také kontroverzní mediální zákon, až na výjimky nepřekročil hranice Maďarska a nezazněl ve světových mainstreamových médiích (autor článku by jeden menší protest nemohl mít na mysli, kdyby se jej sám neúčastnil). Od té doby protestní hnutí kritizující Orbánovu vládu slyšet být začalo a vše vrcholí demonstrací proti nové ústavě 2. ledna.

Lednového protestu se dle některých odhadů zúčastnilo až 100 000 lidí, mj. odboráři a také voliči a představitelé dvou opozičních stran – sociální demokraté a liberální zelení. Protestující obsadili Andrassyho třídu a shromáždili se především kolem budovy státní opery, kde vládní představitelé oslavovali novou ústavu. Tisícový dav adresoval politikům hesla požadující odstoupení Orbánovy vlády.

JEDNOTA NACIONALISMU A NEOLIBERALISMU

Kontroverzní mediální zákon, vůči kterému se protestovalo před rokem, byl nakonec z vládní agendy stažen kvůli kritice na půdě Evropského parlamentu, kterou následně musela ventilovat i Evropská lidová strana, jíž je Fidész součástí. Podobnou kritiku nového ústavního dokumentu však od představitelů evropské křesťanskodemokratické platformy čekáme dosud marně, ačkoli tentokrát jde o věc daleko závažnější, a to i v oblasti svobody tisku, neboť ústava navrhuje národní mediální radu s netušenými pravomocemi.

Nový ústavní dokument, který nahrazuje ústavu z roku 1989, jež byla zase nahrazena za stalinistickou ústavu z roku 1949, je živoucí syntézou nacionalismu a neoliberalismu. O prvním svědčí výhradně národně prodchnutá preambule, kterou následuje konzervatismus např. v rodinné oblasti, paragrafování toho, co ostatní dokumenty této váhy z dobrých důvodů nechávají na veřejnou diskuzi a na věc řadových zákonů. Ekonom Joachim Becker potom upozorňuje na výrazně neoliberální rovinu nové ústavy, která bývá komentátory angloamerické provenience s oblibou přehlížena. Stvrzování konzervativní revoluce, pozvolné oklešťování politických práv a občanských svobod jde v ústavě ruku v ruce se zakotvováním neoliberálních ekonomických zásad, s právním posvěcováním neoliberalismu. O tomto spojení bude řeč napříč následujícími řádky.

POST-FAŠISMUS...

Marxistický filozof Gáspár M. Tamás – přední maďarský disident před rokem 1989, s nímž jsme v minulosti otiskli rozhovor na stránkách Solidarity – rozpracoval v období první Orbánovy vlády (a v době volebních úspěchů Haidera s Berlusconiem) v eseji On Post-Fascism pojem post-totalitárního fašismu. Postačí ve stručnosti připomenout některé Tamásovy definice „post-fašismu“, aby vysvitla jasnožrůvost jeho uvažování: nejen Maďarsko, ale celá Evropa dnes nejdělečně svědčí o aktuálnosti fenoménu, který Tamás pojmenovává.

Osvícenství rozšířilo občanství na všechny obyvatele, bez ohledu na povo-

▲ ...lednová stotisícová demonstrace.

lání, pohlaví, rasu, třídní nebo zeměpisný původ, což bylo následováno vytvořením obecně dostupného školství a zdravotnictví, později sociálním zákonodárstvím. Marxovo pojetí socialismu předpokládalo dotažení tohoto univerzalistického osvícenského projektu (srovnej s článkem Převrátila o Harveyem v tomto čísle). Tomuto směřování však zasazuje ránu v první polovině 20. století fašismus, který pojem občanství zužuje, vrací před osvícenství. Např. nacismus z občanství vylučuje židy, homosexuály, komunisty, zdravotně postižené a některé další. Post-fašismus, který nutně nemusí vyrůstat z fašistické minulosti řady evropských zemí, jakkoli tato může samozřejmě určité předpoklady k post-fašismu zakládat a posilovat, pokračuje ve věci zeštíhlování konceptu občanství tam, kde fašismus skončil, tzn. činí občanství opětovně výlučným. Post-fašismus se ale na rozdíl od fašismu – a to je rys, který jej odlišuje – obejde bez explicitně totalitárního vládnutí, tj. bez führera, bez vlády jedné strany, bez SS.

Nejen nacionální ladění preambule současné maďarské ústavy post-fašismus představuje, a tak stvrzuje tendenci, která je přítomná v celém angažmá současné vlády. Činí občanství a to, co je s ním neodmyslitelně svázáno (tedy např. nejrůznější výhody zbývajících sociální legislativy), exkluzivní záležitost, nedostupnou pro národnostní menšiny, které jsou pod ustavičným politickým, občanským a ekonomickým tlakem, nedostupnou pro imigranty, kteří nebudou pravděpodobně ani vpuštěni do země, nedostupnou pro zdravotně postižené, již jsou podobně jako v České republice „legislativně léčeni“. Tento obrat k národu, jak shora poukázáno, se pojí s neoliberalismem tam, kde nestačí občanství zužovat na základě národnosti. Neoliberalismus přichází hned s několika náměty na to, jak pojem občana zeštíhlit, a pro vyčleněné nachází nová pojme-

nování: od „povalečů“ přes „simulanty“ a „studentské parazity“ po důchodce v „neproduktivním věku“. Tímto způsobem možno post-fašismus přenést i na technokratické vlády v Itálii nebo v Řecku a pojem občanství post-fašisticky permanentně redefinuje mimo další i česká vláda, vzpomeneme-li kupř. reformy ministra práce a sociálních věcí.

...NEBO JEDNODUŠE FAŠISMUS?

Maďarská vláda upomíná na vzestup fašismu v zemi ve 30. letech, kdy konzervativci nikoli nepodobně pozvolna klestili cestu ultrapravicí k moci. Fidész spolupracuje s opozičním Jobbikem a mnozí volili Orbána s vážnou nedůvěrou v parlamentní instituce, ne výjimečně s vědomím, že volí konzervativní revoluci (uvidíme ještě proč). Vláda nachází tisíc a jeden způsob, kterak obejít formální demokracii. Parlament je ústavní většinou a novým jednacím řádem fakticky odstaven, uzákoněna je po nedávném vzoru Německa „rozpočtová odpovědnost“, je zřízena čistě neoliberální instituce „rozpočtová rada“ s rozsáhlými pravomocemi (členové jsou voleni na 9 let oproti 4 sněmovním letům), vládní Fidész si tedy potvrzuje úřady na delší dobu, a z názvu země mizí slovo „republika“.

Realita post-totalitárního fašismu tedy nebrání obnově autoritativního vládnutí a posléze totalitarismu. Post-fašismus se své předpony může zbavit snadno, přesto se vyplatí jej odlišovat od fašismu; nejde o nevýznamnou hříčku – jen budeme-li rozlišovat, jsme schopni nástup nefalšovaného fašismu vůbec zaregistrovat.

Neblaze povědomých indikátorů je víc. Bujení nacionalismu, z něž se napájí i protofašistický Jobbik, prospívá, že „přechod na tržní ekonomiku zkolaboval a po dvaceti letech se Maďarsko zmítá v chudobě a hledá svoji identitu, rozvrácenou nadnárodními korporacemi a korupcí“ (slova autorů magazínu Abolishing the Borders

from Below, č. 36). Obecné mínění o transformaci po roce 1989 je v Maďarsku zřejmě negativnější než v Česku, uvážíme-li, že ve srovnání s okolními satelity země v 70. a 80. letech prosperovala. Nepřekvapí, když od 90. let periodicky nabírá na síle rétorika „národní tragédie“, upomínající Trianonskou mírovou smlouvu po 1. světové válce, po níž Uhersko ztratilo tři čtvrtiny svého území a několik milionů obyvatel se stalo ze dne na den cizinci (ústava je plná této a historicky následné národní lítosti). Ne náhodou nová ústava zakládá možnost, že v zahraničí žijící etničtí Maďarové bez maďarského občanství se budou moci účastnit maďarských voleb (potenciálně volební posila Fidészu, který zvýhodňuje také nový volební zákon). Sen o velkých Uhrách je za časů ekonomické krize kapitalismu stále aktuálnější – o jeho interpretaci se předhánjí konzervativní pravice s krajní pravicí, přičemž ta druhá prosazuje daleko radikálnější znovusjednocení, doplněné pochopitelně o silně protievropský kurz – a právě to se může stát v určité chvíli tím politicky nepřijatlivějším.

Michael Hauser v článku V předvečer nových revolucí před nedávnem konstatoval, že soudobé vlády mají „zapotřebí vyrobít umělého nepřítele, na kterého se nasměruje lidový hněv, na Romy, přistěhovalce a bezdomovce“. Neblahé vyhlídky na dlouhodobou fašistickou renesanci ale Hauser zpochybňuje: tvrdí, že fašisté „zroveň budovali sociální stát pro většinu, [přičemž] fašismus a nacismus lze vyjádřit tak, že je to vyloučení určité části společnosti plus sociální stát pro začlenění“. Je fašistický „sociální stát“ passé? Není bez zajímavosti, že právě Orbánova vláda slibovala rozsáhlé státní intervence na podporu cílových skupin obyvatel (např. realizuje výstavbu dostupných bytů), čímž jako by postupovala v duchu autoritativních pravicových vlád, které má Hauser na mysli. A navzdory jinak neoliberálnímu ladění svých politik zavedla vláda zvláštní korporátní daň. Pravda, teď právě jsou lidé v ulicích možná především proto, že přicházejí o práci; vládou stanovený rok 2020, do kterého má přibýt milion pracovních míst, je v situaci krize farizejsky daleko stanovená vidina a Fidészu klesly preference na polovinu. Nicméně předpoklady pro fašistický „sociální stát“ nejsou aktuálně vyloučeny beze zbytku, jak by si snad z Hauserova článku bylo možno poněkud optimisticky vyvodit. Naznačeno, že (post) fašismus může na neoliberalismus navázat, neboť tato politicko-ekonomická doktrína pozdního kapitalismu nachází nové adepty na vyčlenění – nezaměstnané, zdravotně postižené, sociálně a jinak vyloučené a mnohé další. Za cenu obětování všech

těchto skupin by pravicově autoritativní vlády zítřka mohly vytvořit jakýsi sociální stát pro nevytvořené, aby nakrátko konsolidovaly kapitalismus. Také přibývající sociální demokraté (ti maďarští prosadili velmi tvrdé škrtky), kteří přistupují na ideologii vylučování, svědčí o tom, že v této možnosti je určitý potenciál.

(v 57. čísle Solidarity byl publikován článek Thomase Franka Tvář fašismu 21. století, který analyzuje vzestup krajní pravice v Evropě obecněji, přitom v souvislosti se srpnovým atentátem v Norsku; viz www.socsol.cz)

RASISMUS JAKO FALEŠNÉ VĚDOMÍ

Daniela Manske v článku Europe's Forgotten Minority (Zapomenutá evropská menšina; do únorové Solidarity připravujeme překlad), který vyšel v aktuálním čísle měsíčníku Socialist Review, mapuje postavení Romů v Evropě za poslední dobu. Protiromské tendence v Česku, Bulharsku a Maďarsku, ale také ve Francii či Itálii od vypuknutí ekonomické krize výrazně posílily. Rasismus napříč Evropou již dávno nelze považovat za výhradní záležitost jakýchsi pofidérních skupin extremistů, protože jako falešný výklad příčin krize a zhoršujících se sociálních podmínek se usazuje ve vědomí významné části středních tříd. Terčem číslo jedna je právě nejpočetnější evropská menšina, Romové, ale v případě maďarského Jobbiku se úspěšně vrací také antisemitská rétorika, která se v zemi těší určité kontinuitě.

Souměřitelnost vývoje ve výše jmenovaných zemích je nabitelná. Rasismus se různou měrou stal integrální součástí oficiálního politického diskurzu od Dunaje po Labe. V případě Maďarska nelze opomenout ani poznámky nezařazeného letitého populárního poslance Oszkára Molnára na adresu Židů a Romů (romské ženy prý záměrně poškozují své děti, aby dosáhly na sociální dávky), které nicméně korespondují s mírnějšími, ale co do původu totožnými výroky někdejšího českého ministra a současného senátora Jiřího Čunka (stačí se opálit a přijít si s celou rodinou na úřad pro podporu). A bulharský premiér nezůstal pozadu, když před nedávnem nazval Romy „nepoužitelným lidským materiálem – lidským odpadem“.

Romové jsou považováni za „líné od přírody“, aniž by se přihlíželo k reálným problémům, které je doprovází, jakmile se uchází o zaměstnání. V celoevropském průzkumu z roku 2005 uvedlo 62 % romských respondentů, že práci nedostali kvůli barvě pleti (polovina dotázaných to zaměstnavatel sdělil přímo). Lze předpokládat, že od počátku ekonomické krize tento trend nabyl a dále nabývá na významu: Romové

byli mezi prvními, kdo o práci přišli, a jsou mezi posledními, kteří práci získají.

Během posledních let bylo v Maďarsku usmrceno několik Romů za dosud nevyjasněných okolností. Orbánova vláda rasově motivovaným útokům nevěnuje pozornost, zlověstně je bagatelizuje a většina maďarské veřejnosti se jimi povýťce nezaobírá: nelze si namlouvat, že současné protivládní protesty jsou protifašistické. Ultrapravicový Jobbik, známý antisemitskou a protiromskou rétorikou, disponuje přibližně takovým elektorátem jako sociální demokracie a rozhodně se opírá o početnější aktivní základnu. Hlavní opora Jobbiku, Maďarská garda, byla sice soudně rozpuštěna, nahradila ji však Nadace pro maďarskou gardu, jež vyvíjí prakticky tutéž činnost. Předpokládá se souvislost vražd Romů s činností gardy, k níž už se pověst pouličních bojůvek váže. Jobbik společně s gardou v minulosti uspořádal několik pochodů romskými čtvrtěmi; jednoho takového průvodu se zúčastnilo na 2000 krajních podporovatelů Jobbiku, pročež bylo evakuováno 300 Romů.

ANTIKOMUNISMUS JAKO FALEŠNÉ VĚDOMÍ

Podobně jako v případě nástupu posledních dvou pravicových vlád v ČR, předcházely i vytvoření maďarské pravicové vlády (ovšem o dvou stranách s ústavní většinou v parlamentu) protesty vůči sociálnědemokratické vládě, která byla nějakým způsobem skandalizována. Vajíčkové násilnosti, za nimiž v Česku stojí Mladí konzervativci, došly v maďarské nenávisti vůči odborům a sociální demokracii ještě dál, samozřejmě za soustavného posilování krajně pravicového Jobbiku a vládního Fidészu. V případě nenávisti vůči maďarským sociálním demokratům však šlo podstatněji o odpor k tvrdé neoliberální politice, kterou předchází vláda razila.

A tak se vládnímu Fidészu podařil husarský kousek: spojit odpor vůči škrtům a nevěrohodnosti sociálnědemokratického premiéra s antikomunismem. Bylo uzákoněno, že Maďarská socialistická strana (sociální demokracie) je zodpovědná za dějinné zločiny – jinak překvapivě široce vypočtené v samotné ústavě – Maďarské socialistické strany pracujících z minulého režimu. Možný zdroj relevantní parlamentní opozice je zčásti paralyzován.

ÚSTAVNOST NESTAČÍ

Odnese si tedy lekci z maďarského vývoje také parlamentní levice? ČSSD v prosinci předložila opakovaně stížnost k Ústavnímu soudu ČR, tentokrát ve věci reformy zdravotnictví. Argumentace „neústavností“ je zjevně nejzastarším mantinelem

sociálnědemokratické politiky: nejde o to, že by stížnost neměla být podána, ale o to, že vše se sází právě na ústavní kartu.

Ano, ústavní soudy už nás zbavily celé řady zákonů. Zmíněný mediální zákon, který v Maďarsku platil od ledna, byl ještě 19. prosince loňského roku zrušen ústavním soudem. Nová ústava však roli ústavního soudu upravuje, napříště se již nebude moci vyjadřovat ve věci vládních politik bez omezení, zároveň může být napříště jmenován ústavním soudcem beze všeho člen Fidész.

Vedle ústavního soudu se spoléhalo i na jiné garanty právního státu. Ústřední volební komise v Budapešti svého času označila Jobbikem propagované heslo „Maďarsko Maďarům“ za protiústavní, protože uráží početné národnostní menšiny žijící v zemi. Je evidentní, že dle nové nacionalistické ústavy již podobná poznámka protiústavní není. Podobně po soudním rozpuštění Maďarské gardy vzniká posílená Nadace pro maďarskou gardu (srovnej s případem transformace české Dělnické strany po jejím soudním rozpuštění v DSSS).

Čím se tedy může protivládní a protireformní rétorika ohánět v situaci, kdy nastoupí pravice vláda s ústavní většinou, která pojem ústavnosti a čehokoli dalšího v právu natrvalo promění? Fidész si ústavu přizpůsobil, provedl kontrarevoluci – argument „neústavnosti“ padá a liberálním a parlamentním levicovým silám dnešního Maďarska chybí opoziční slovník, věru nevědí, co s autoritativní vládou.

Fidész i zde obratně využil ideologické krize, tentokrát krize parlamentarismu a právního státu. Jaký typ politiky totiž zakládalo neustálé delegování politického rozhodování na Ústavní soud? Sotva demokratické. Rozlišujeme: opakované výhrady českého Klause k pravomocím ÚS, při nichž se takticky odvolává na nedemokratičnost, nejsou upřímné; podobně účelově připouští prezident přímou demokracii jen pro sporné unijní záležitosti. Tyto výhrady sledují trajektorii právě opačnou než demokratickou, rozhodně ne v protikladu k Orbánovi. Vše podle hesla, že vládnutí nesmí stát nic v cestě. Paradoxně ovšem míra, kterou se evropské opozice za poslední dobu politicky odvolávaly na literu ústavy či poslední slovo ústavního soudu, možná vytvořila ideologické předpoklady pro to, aby např. právě Fidész přetavil zažitou praxi, že se rozhodnutí deleguje na vyšší instance, na posílení pravomocí vlády nebo zavedení rozpočtové komise.

Ale zpět k otázce taktiky levice, která se ocitá v „maďarské situaci“ nebo je

krůček od ní. Vláda práva v situaci, kdy je určováno zvůli, nic nezaručuje. Není potom levice nucena zbavit se jednoho z kamenů svého konzervatismu a začít uvažovat o cestách i-legálního politického boje? A to nikoli v duchu jakési přípravy škarohlída na to, až bude levice zase jednou postavena mimo zákon a odbojová činnost se stane prostě nevyhnutelnou, ale spíše ve smyslu prevence.

VYHLÍDKY

Když Jan Májiček v 59. čísle Solidarity věnoval článek novým formám odborové organizace, měl na mysli především schopnost odborů spolupracovat se sociálními hnutími, tedy snahu překročit „tradičně“ vymezovanou roli odborů. S tím se pojí širší politizace odborové agendy, která vede k druhému podstatnému bodu – k otevírání se „tradičně“ neodoborářským subjektům typu nezaměstnaných, obětí rasových útoků apod. Maďarské odbory, jejichž práva vláda oklešťuje, učinily v tomto směru první krok: chtějí zaujmout místo opozice vůči Orbánově vládě a přivodit její pád, přičemž odkazují na polskou Solidarność, kterou lze do určité míry chápat jako prototyp těchto „nových“ forem odborů. První vlaštovkou byla úvodem vzpomenuť padesátitisícová demonstrace.

Mezinárodní měnový fond společně s Evropskou unií (resp. Evropskou centrální bankou) vyjádřily samozřejmě své výhrady k nové ústavě, které nicméně záhy zúžily na otázku vztahu maďarské vlády k národní bance – ten nová ústava upravuje – a na požadavek vůle k „rozpočtové odpovědnosti“. Parafrázujeme pedagogicky zdatnou předsedkyni MMF: půjčíme, jen musíme vidět snahu o škrty a privatizaci. Lze se od EU, jež dosadila v Řecku a Itálii své technokraty, nadit ještě něčeho jiného než neoliberálního pokrytectví v hávu obrany demokracie a svobody? A co znamená diplomatická intervence americké ministryně zahraničí Clintonové v době, kdy samotné Spojené státy přitvrzují svá opatření vůči okupantům a demonstrují? K tomu připočteme parlamentní sociální demokracii a zelené, kteří téměř bezvýhradně podporují „doporučení“ měnového fondu, a výzvu disidentů Orbánově vládě, v níž je řeč prakticky jen o svobodách vydobyty po roce 1989, ale ani slovo o škrtech, resp. proti nim. Zde se dostáváme k dalšímu neuralgickému bodu: neschopnost či nevěle levice formulovat a artikulovat fundamentální kritiku (nejen) unijní politiky vede ke zbytnování ultrapravicového Jobbiku, který poskytuje rétoriku daleko bližší deklarováním a deziluzionovaným vrstvám obyvatel.

Dokážou liberálové k tolik potřebné obhajobě politických svobod připojit kritiku sociálního programu vlády? Vrstvám, jež za poslední léta zažily strmý sociální pád, lze sotva vyčítat, že nedopřávají sluchu obhajobě „jakýchsi“ svobod: politická práva leží ladem, pokud není garantováno určité sociální zázemí. Chtělo by se říci: z existenčních důvodů nemá člověk pochopení pro záležitosti existenciální (o „abstraktnější“ témata typu svobody tisku). Skončí-li obháje politiky svobod (ne)vědomě v závěsu zájmů nadnárodního kapitálu, stanou-li se užitečnými idioty neoliberálního řádu, vše je připraveno pro příští vládu Jobbiku, pro triumfální nástup fašismu. Nestalo by se to poprvé. O první dezorientaci tohoto druhu svědčí v rozhovoru Tamás a dotýká se různou měrou bezvýjimečně všech tzv. postkomunistických zemí v 90. letech:

„Během dvou let, které jsem strávil v maďarském parlamentě, se vypařily dva miliony pracovních míst. [...] Ekonomika se netransformovala, ale destruovala. Nepřišli jsme s novým kapitalismem, ale s černou dírou. Byla to jedna z demonstrací destruktivního potenciálu kapitalismu. [...] Mezitím jsme my, elita na vrcholu toho všeho, oslavovali triumf svobody, otevřenosti, plurality, fantazie, radosti atd. Bylo to lehkovážné a hluboce se za to dnes stydím.“

Elán pro parlamentně demokratické výdobytky je dnes bezesporu citelně slabší než před dvaceti lety, s největší pravděpodobností proto již sám o sobě nesehraje úlohu hráze proti fašizujícím záchvěvům pozdního kapitalismu – je třeba víc.

Bude Maďarsko příštích let oscilovat mezi post-fašismem a fašismem? Otázkou totiž je, jakou opoziční stranu přivede v budoucnu případné ztroskotání současné vládní koalice k moci. Prohospodaření politického kapitálu sociální demokracie na jedné straně a posilování Jobbiku na druhé straně je skutečností. Ale – jakkoli maďarské mrazy nepatří zrovna k pověstným – sto tisíc v lednových ulicích už něco znamená. Pesimismus nad vývojem podobným tomu maďarskému je proto možné mírnit vědomím, že zde pravděpodobně vzniká velmi vytrvalá, početná a především mimoparlamentní občanská opozice – jediné na ni se může odvolávat optimismus. Vše záleží na tom, jestli klíčoví hráči této rodící se opozice – odbory a liberální levice – dokážou překročit svůj stín.

Předmětem kulturní rubriky únorového nebo březnového čísla bude maďarský umělec József Szolnoki, který ve svých dílech dlouhodobě věnuje pozornost maďarskému nacionalismu.

▲ Autor: Dominik Forman

ARABSKÉ REVOLUCE: ROK POTÉ

JAN MÁJÍČEK

Je to právě rok, co se mladý Tunis Mohamed Bouazizi zapálil uprostřed rušné ulice na protest proti státní šikaně a mizerným vyhlídkám na život. Na nohy tak postavil Tunisko i celý Blízký Východ. Bouazizi bojoval se zraněními do 4. ledna 2011. Pouhých deset dnů po jeho smrti skončila 23 let trvající vláda prezidenta Ben Aliho. V únoru se prezidentské křeslo začalo třást i pod egyptským prezidentem Husním Mubárakem.¹

To co stále probíhá v Egyptě a Tunisku a do určité míry také v Sýrii a dalších státech Blízkého Východu je před rokem nepředstavitelný pohyb. Naposledy se o arabské revoluci mluvilo v červenci 1952, když se moci v Egyptě chopili Svobodní důstojníci v čele Gemalem Násirem. Poté, co zvítězil v boji o moc, postavil se proti koloniálním moc-

nostem a zabavil majetným třídám jejich majetky. Apeloval na rozšíření povědomí, že celý region náleží k jednomu arabskému národu a jeho rozdělení pochází z dob koloniální éry. V roce 1958 vyhlásil Sjednocenou arabskou republiku, která představovala krátkodobé spojení Egypta a Sýrie. Jeho stoupenci hráli aktivní úlohu ve velké irácké revoluci v letech 1958–63. Panarabské nacionalistické hnutí bylo cvičebním polem pro radikálnější vůdce palestinského odporu.

Už ve své sestupné fázi, zažil násirismus rozhodnou porážku, když nad Egyptem a dalšími arabskými státy zvítězil v Šestidenní válce Izrael. Násir zemřel o tři roky později, v roce 1970, jako zlomený muž. Arabský nacionalismus přežil ve značně zdegenerované formě básistických diktatur v Iráku a Sýrii, a v mnohem pozitivnější verzi v solidaritě s Palestinci. Ale jeho přetrvávající síla se projevila naplno v rychlosti jakou se před rokem šířila revoluce po pádu Ben Aliho z Tuniska do Egypta, Jemenu, Bahrajnu a Libye. Však také Rada pro spolupráci zemí

v oblasti Perského zálivu poslala v polovině dubna vojáky do Bahrajnu, aby tuto revoluční nákazu zastavila. Situace v této zemi není příliš dobrá ani nyní.²

Násirovský panarabismus se snažil sjednotit arabský svět jak proti západními imperialismu, tak arabské buržoazii a vlastníkům půdy. Stalo se tak na pozadí masové mobilizace obyvatelstva jak v Iráku, tak v Egyptě na konci 40. a začátku 50. let, které uvrhly britské klientské režimy do konečné fáze jejich existence. Zároveň to byl projekt neúnavně prosazovaný shora, jehož prostřednictvím si Svobodní důstojníci a později Násir osobně chtěli udržet kontrolu, manipulovat, rozdělovat a brutálně potlačovat lidové síly jako bylo Muslimské bratrstvo a egyptské komunistické hnutí.³ Naproti

² Více informací lze najít zde: <http://www.bahrainrights.org>, Kampaň proti konání závodů F1 v Bahrajnu <http://bit.ly/yXktgC>, Petice proti potlačování prodemokratického hnutí <http://chn.ge/xanv65>, Kampaň proti vývozu amerických zbraní bahrajnskému režimu <http://bit.ly/wMDFOV>
³ Batatu, Hanna, The Old Social Classes

¹ Pro podrobnější pohled na dění v Egyptě a Tunisku: Alexander, Anne, The Egyptian workers' movement and the 25 January Revolution (<http://www.isj.org.uk/index.php4?id=778&issue=133>) a Callinicos, Alex, The Return of Araba Revolution (<http://www.isj.org.uk/index.php4?id=717&issue=130>).

tomu byl arabské revoluce roku 2011 poháněny revoltou zdola.

Zajímavé také bylo, jak moc revoluce v Egyptě a Tunisku odpovídali vzorci, který poprvé nastavila Anglická revoluce ze 40. letech 17. století a poté Velká francouzská revoluce let 90., tj. lidová mobilizace, rozpory mezi elitami, boje o loajalitu ozbrojených sil, střety o podobu politického a ekonomického charakteru nového režimu a další, potenciálně radikálnější hnutí zdola. Jasným poselstvím bylo a je to, že revoluce je realitou 21. století.

PRŮKOPNÍCI NEOLIBERALISMU

Bylo by samozřejmě velmi zjednodušující tvrdit, že arabské revoluce spadly z čistého nebe. Už před několika lety publikovala skupina radikálně levicových intelektuálů studii, která tvrdila, že Mubárakův režim spěje skrze politickou, ekonomickou devastaci a nárůst odporu do momentu zvratu.⁴ Marx sám tvrdil, že „zkoumáme-li takový proces převratů, musíme vždy rozlišovat mezi materiálním převratem v hospodářských výrobních podmínkách, jež lze přírodovědecky přesně zjistit, a mezi právními, politickými, náboženskými, uměleckými nebo filosofickými, zkrátka ideologickými formami, v nichž si lidé tento konflikt uvědomují a jej vybojuvávají.“⁵ Jedna věc je identifikovat strukturální protiklady, které destabilizují danou společnost, a docela jiná je předpovědět, kdy a jak se spojí v politickou explozi.

Podobně se na to dívají dva marxističtí ekonomové, Gérard Duménil a Dominique Lévy, jimž nedávno v edici SOK vyšel český překlad knihy *Marxistická ekonomie kapitalismu*: „Společným rysem strukturální krize je jejich množství faset a jejich trvání. Je například velmi obtížné říci, jak dlouho trvala Velká krize nebo jak dlouho by trvala, kdyby přípravy na válku nenastartovaly ekonomiku. Makroekonomika upadla do samotné krize od konce roku 1929 do roku 1933. Postupně se vzpamatovávala do roku 1937, kdy výkon klesl nanovo. Válečná ekonomika poté změnila chod událostí [...] Dá se předpokládat, že to samé bude platit o současné krizi. Jakmile pozitivní růstové křivky převládnu jako výsledek snížení ekonomického výkonu, bude to znamenat vstup do nové fáze, ale zcela jistě ne vyřešení napětí, které vedlo ke krizi. A bude toho třeba udělat mnoho [...] Kdy se vyřeší nerovnováha americké ekonomiky? Jak se zaplatí státní dluh? Snese dolar mezinárodní tlaky?

Nastavení nového, udržitelného chodu událostí, bude dlouhý a bolestivý proces.“⁶

Vlekoucí se krize tlačí na buržoazní politické struktury a odhaluje jejich chybné kroky. Přesně to se stalo v arabských revolucích. Chybné kroky byly jak politické, tak ekonomické. Mubárakův Egypt i Ben Aliho Tunisko byly vzorovými příklady neoliberalismu v regionech. Světová banka se ve své zprávě ze září 2010 nemohla zbavit nadšení z Tuniska: „Tunisko učinilo značný pokrok ve všeobecném růstu, boji s chudobou a získalo dobré sociální indikátory. Udrželo si pětiprocentní růst během posledních dvaceti let s postupným nárůstem příjmu na hlavu a s tím spojeným nárůstem životní úrovně jeho obyvatelstva, která je podtržena sedmiprocentní úrovní chudoby, což je jedna z nejnižších v regionu.“⁷

Ačkoli u Mubárakova režimu byla Světová banka mnohem zdrženlivější, stejně prohlašovala, že má „značný přínos jako jeden z průkopníků ekonomických reforem na Blízkém východě a v severní Africe.“⁸ Ve skutečnosti se Egypt stal průkopníkem neoliberalismu tzv. globálního jihu. V roce 1974 prezident Anwar Sadat vyhlásil politiku infitah, ekonomického otevření se zahraničním investicím a obchodu, a učinil tak zásadní rozchod s Násirovou cestou k státnímu kapitalismu.⁹ Mubárak zašel ještě dále, když v roce 1991 souhlasil s Programem ekonomických reforem a Programem strukturálního přizpůsobení. Stěžením bodem jeho politického programu byl zákon 96 z roku 1991, který zbavil nájemce půdy práv, která jim přířkla pozemková reforma Svobodných důstojníků z roku 1952, a umožnil starým statkářům a jejich dědicům zbavit rolnické domácnosti jejich majetku.

I přes to, že Mubárak vydával Egypt za „tygra na Nilu“, Egypťané a Tunisané žádný „záraz“ neoliberalismu nezažili. Zůstávali vysoce závislí na zahraničním obchodu s textilem, který čím dál více ohrožovala čínská produkce, a na turismu. I přes malý růst přinesla liberalizace velmi ostrou ekonomickou polarizaci, která vyvíjela tlak na korporatistickou strukturu, jež vybudoval Násir a jeho tuniský protějšek Habíb Burgiba. Za Násira pracující v Egyptě souhlasili se společenskou smlouvou, kde výměnou za svou politickou nezávislost dostali doto- vané bydlení, vzdělání a relativní pracovní jistotu. Násirovská rétorika, zejména v pozdním období, idealizovala dělníky pro jejich

přínos národnímu rozvoji. Ale násirovský stát rozdrtil nezávislé dělnické organizace a na jejich místo postavil oficiální odborovou federaci, která byla podřízena vládě.¹⁰

Jenže reforma z roku 1990 násirovský systém narušila. Na jedné straně začala v Egyptě nerovnost, chudoba a nezaměstnanost. V roce 2010 Mezinárodní organizace práce uvedla, že 44% Egypťanů žije pod mezinárodně stanovenou hranicí chudoby, tj. za méně než 2 dolary na den.¹¹ Rok před tím byl odhad nezaměstnanosti 26,3 %, což je 7,9 milionů lidí a ve skupině lidí mezi 15 a 29 to bylo třikrát tolik. To konec konců uznávala i Světová banka.¹² Na straně druhé vznikla vrstva superbohatých, která nashromáždila obrovské množství bohatství a moci. Tito lidé tvoří část vlády a spustili druhou vlnu privatizací společně se zavedením opatření na podporu přímých zahraničních investic jako bylo např. nulové zdanění textilních strojů a jejich náhradních dílů.¹³ Nadnárodním korporacím bylo umožněno nakoupit státní podniky za sníženou cenu a za to odevzdávaly provizi členům vlády a na ně napojeným rodinným příslušníkům. Stejně tak vešel v platnost zákon, podle kterého musely zahraniční firmy, které chtěly podnikat v Egyptě vytvořit společné firmy s egypťskými podnikateli. Rodiny s úzkými vazbami na vládnoucí Národně demokratickou stranu (NDP) tvořily právě onu egypťskou část ve společných lukrativních podnicích.¹⁴

Symbolem tohoto „kamarádičkovského“ kapitalismu byl Ahmez Ezz, který díky přátelství s Kemalem Mubárakem mohl za levno zprivatizovat ocelárny a skončit jako člověk, který ovládá polovinu trhu s ocelí v Egyptě. Stal se také členem parlamentu a vedl poměrně špinavou a drsnou volební kampaň v barvách NDP v roce 2010. Tuniským protějškem by mohl být Trabelsiovci, Ben Aliho příbuzný, který své rodinné vazby použil rovněž k obohacení. Podle Transparency International kontrolovali Ben Aliovci a Trabelsiovci mezi 30 až 40 % tuniské ekonomiky, něco okolo 10 miliard dolarů. Leila Trabelsiová, bývalá prezidentova manželka, je podezřelá z toho, že uprchla do Džiddy s 1,5 tunou zlatých cihel.¹⁵

Neoliberalismus na Blízkém Východě tak neznamenal oddělení ekonomické a politické moci, které je obsaženo v abstraktní ideji volného trhu, ale jejich fúzi. Už nešlo o

and the Revolutionary Movements of Iraq, 1978, Princeton University Press

4 El-Mahdi, Rabab, Marfleet Philip (eds), 2009, Egypt: The Moment of Change, Zed

5 Marx, K., Příspěvek ke kritice politické ekonomie, Předmluva, <http://www.marxists.org/cestina/marx-engels/1859/Ke%20kritice/predmluva.htm>

6 Duménil, Gérard, Lévy, Dominique, The Crisis of Neoliberalism, str 22., Harvard University Press

7 <http://go.worldbank.org/CODT49YJVo>

8 http://siteresources.worldbank.org/INTEGYPT/Resources/EGYPT-Web_brief-2010-AM.pdf

9 Více o proměnách Egypta v tomto období viz např. Waterbury, John, The Egypt of Nasser and Sadat: The Political Economy of Two Regimes, 1983, Princeton University Press.

10 <http://www.socialistreview.org.uk/article.php?articlenumber=11580>

11 <http://www.thedailynewsegypt.com/editorial/in-egypt-a-fair-minimum-wage-is-inevitable-dp1.html>

12 http://arabworld.worldbank.org/content/awi/en/home/featured/youth_programs.html

13 Beinín, Joel, "Workers' Struggles under 'Socialism' and Neoliberalism", in El-Mahdi a Marfleet, 2009.

14 http://www.nytimes.com/2011/02/07/world/middleeast/07corruption.html?_r=1&pagewanted=all

15 <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-12302659>

státní kapitalismus, protože politické konexe umožnily vysoce postaveným nashromáždit obrovské množství majetku. Korupce se tak stala naprosto zřejmou úplně každému.

O samotném průběhu revoluce v Tunisku a Egyptě toho bylo napsáno dost a věnovali jsme se tomu na stránkách Solidarity.¹⁶

REVOLUCE POKRAČUJE

Je rozhodně příliš brzy nyní hodnotit, jak egyptská revoluce dopadne. Podívejme se ale na proces, který je zásadní, a který vrátil revoluci opět na Tahrír: vznik nezávislého hnutí pracujících. Na rozdíl od toho, co ukazují mainstreamová media, není egyptské revoluce sérií nevysvětlitelných střetů a pouličních potyček. Od února do listopadu loňského roku se velice dynamicky rozvíjelo a proměňovalo egyptské hnutí práce, které je dnes jedním z nejsilnějších aktérů v boji proti Nejvyšší radě ozbrojených sil (SCAF).¹⁷ Hnutí takového rozsahu tu nebylo posledních 60 let a může tak zásadně ovlivnit podobu a vývoj dalších událostí v Egyptě.

Zářiové masové stávky paralyzovaly vládu i vojenskou radu a otevřely cestu k listopadové krizi, o které jsme se mohli dozvědět i z českých médií. Nezávislé odbory a stávkové výbory jsou součástí asi největšího sociálního hnutí (pravděpodobně s výjimkou Muslimského bratrstva) v Egyptě. Jistě jsou největším organizovaným hnutím se skutečnými kořeny v každodenním boji chudých. Organizace pracujících začala naplno růst od února 2011. Svůj program soustřeďovaly a soustřeďují kolem požadavků sociální spravedlnosti a „očisty“ státního aparátu. Sílu jejich vedení ukázal fakt, že model organizace, nezávislý odborový svaz, a formu kolektivní akce, stávku, se vzaly za svou široké vrstvy chudých a prekarizovaných středních tříd.

Stanou se organizovaní pracující vedoucí silou masového revolučního hnutí? Dvě podmínky, které jsou k tomu potřeba, už jsou splněny. Zaprvé se tomuto hnutí podařilo začít získávat dostatek organizačních zkušeností k mobilizaci všech svých částí a využití jejich sociální moci v boji se státem, přičemž požadavky, které toto hnutí klade nemohou být uspokojeny v rámci neoliberalního kapitalismu za zhoršující se ekonomické krize na lokální i globální úrovni. Zkrátka boj za sociální spravedl-

nost je součástí revolučního hnutí.

Jak už bylo řečeno, sociální a demokratický aspekt revolučního procesu byl navzájem propojený už od začátku. Nicméně relativní prominentnost těchto dvou aspektů a balancování mezi pouličními protesty a kolektivními akcemi pracujících se v období mezi únorem a říjnem zásadně změnilo. Motorem boje pracujících během tohoto období, a tím pádem také jednou z primárních sil, které utváří celý revoluční proces, byla interakce mezi bojem za sociální spravedlnost (vyjadřované konkrétně ve stávkách a protestech za vyšší mzdy, zlepšení pracovních podmínek a bezpečnosti práce) a bitvě za „tathir“, tj. očistu veřejných institucí od staré vládnoucí strany.¹⁸ Tato interakce se dá považovat za vyjádření samotného charakteru revoluce, který v sobě kombinuje revoltu proti neoliberalismu a autoritářství ztělesňovanou Mubárakem a jeho poskoky. Jenže období po povstání začalo otvírat revoluci nové možnosti, což se dá popsat klasicky jako „přerůstání“ z boje uvnitř kapitalismu za více demokracie a sociální reformy do revoluce proti kapitalismu.

Mezi únorem a říjnem se dají rozlišit tři fáze rozvoje boje pracujících. Mezi únorem a březnem vstoupila revoluce na pracoviště v masovém měřítku. Státisíce zaměstnanců stávkovaly, organizovaly okupace a demonstrace proti „malým Mubárakům“ na svých pracovištích. Od března počet účastníků stávek klesl oproti záplavě z února a ustál se někde kolem 65 000 měsíčně. Nicméně v tomto období došlo ke stabilizaci a rozšíření nezávislých organizací, které položily základ masových stávek v září a říjnu. Ve stejném období také došlo k posunu ve vědomí pracujících, kteří svou pozornost začali obracet od „malých Mubáraků“ na státní instituce. Zářijová stávka pak otřásla celou zemí a opět posunula jak úroveň organizace a vědomí egyptských pracujících. Na půl milionu se jich zúčastnilo stávky jenom tento měsíc, což bylo výrazně více než v přecházejících šesti měsících. Asi nejdůležitější složkou byla celostátní stávka učitelů, kterou spolu s dalšími sektory podpořili zaměstnanci výroby cukru a pošt. Změnily se také požadavky, které v případě učitelů požadovaly odvolání ministra školství.

SCAF tak čelí klíčovému ohrožení své vlastní moci, protože mnohá pracoviště jsou spíše pod kontrolou zaměstnanců, byť se nejedná o přímé řízení podniků, než pod kontrolou vlastníků.

Vývoj celého hnutí pracujících se

▲ Foto: Maggie Osama (zdroj flickr.com)

nedá oddělit od vývoje v dalších složkách společnosti, v organizované levici, liberálech, Muslimském bratrstvu. Zejména poslední zmíněné bývá jako jediné spojováno s egyptskou revolucí. Na jedu stranu zůstává pravdou, že Muslimské bratrstvo si vysloužilo značný respekt díky svým sociálním programům, zejména zdravotní péči, kterou jeho členové poskytovali chudým zdarma. Na druhé straně je jeho konzervativní společenské vidění světa, které v mnoha ohledech koliduje s názory a postoji levice. Své o tom mohou vyprávět i egyptští revoluční socialisté, na které Muslimské bratrstvo zaútočilo s tím, že chtějí svrhnout stát. Stalo se tak i přes to, že revoluční socialisté hájili Muslimské bratrstvo před útoky Mubárakovy tajné policie. Po týdnu štvavé kampaně se ale kvůli tomu dostala část vedení Bratrstva do konfliktu se svými členy, kteří tuto kampaň odsuzovali. V tak dynamickém procesu, jakým je egyptská revoluce se i na první pohled stabilní až rigidní organizace mohou vnitřně velmi rychle vyvíjet. Zejména kvůli tomu, že jejich členové a sympatizanti jsou vystaveni živému sociálnímu hnutí, které v praxi nejlépe testuje, kdo svá slova myslí vážně a kdo jen hodně mluví a málo koná. Stanovisko revolučních socialistů, které popisuje situaci v Egyptě z jejich perspektivy, naleznete na jiném místě v tomto čísle Solidarity.

Následující měsíce budou jednou z nejzajímavějších kapitol boje za emancipaci. Sledovat proto události v Egyptě je důležité pro celou mezinárodní levici, protože pokud mohl padnout Mubárak a jeho režim se nyní otřásá v základech, tak jednou můžou padnout i jeho evropské spojenci. A egyptská zkušenost se nám pak bude velmi hodit.

¹⁶ <http://www.socsol.cz/2011/solidarita/odbory-a-socialni-hnuti>

¹⁷ Aktivisté protestující proti zvláštní Vojenské rady pravidelně uveřejňují materiály poukazující na kriminální jednání armády na webových stránkách <http://www.scafcimes.net/>

¹⁸ www.isj.org.uk/?id=741

STANOVISKO EGYPTSKÝCH REVOLUČNÍCH SOCIALISTŮ

” *Ano... Usilujeme o pád státní tyranie, chudoby a závislosti.*

Toto je hlavní obvinění, s nímž proti nám vyrukují řada lidí v čele s ministerstvem vnitra. Ministerstvo spolu s mnoha satelitními televizemi ukazuje na svém webu videové klipy z nedávného setkání, organizovaného Centrem pro socialistické vědy. Toto setkání mělo název „Kudy vede cesta k revoluci?“ a bylo reakcí na masakr v ulici Mohamed Mahmúd. Na setkání vystoupili soudruzi Kamál Chalíl, Hossám el Hamalávi a Sámeh Nagíb. Videoklip ukazuje záběry lidí kolem Sámeha Nagíba, kteří mluví o úsilí revolucionářů zničit stávající stát a vytvořit nový revoluční stát. Dále říkají, že vojenská rada nehájí zájmy egyptského lidu, ale zájmy 1000 nejbohatších rodin v Egyptě, zájmy Pentagonu, americké vlády a sionistů.

Tento klip byl uveřejněn se záměrem vyprovokovat proti nám nenávisť lidí. Naše odpověď zní: Přát si pád despotického státu a vytvoření spravedlivého státu není žádným proviněním. Je to cíl, za který bojujeme. Jak o tom před 60 lety zpívala Umm Kulthum spolu s miliony lidí: „Brutální stát byl zničen – našima vlastníma rukama.“

Ano, usilujeme o svržení státní tyranie a chudoby, která nám vládne již 30 let. Sníme o vykořevení zkorumpovaného státu, který se rozrostl po Egyptě jako rakovina. Státu, který povraždil tisíce bojovníků ve věznicích, státu, který vykořisťuje a okrádá chudé ve prospěch růstu majetku bohatých.

Je to stát, který podporuje šéfy v boji proti dělníkům. Je to stát, který odmítá vzít zpět do svých rukou levně prodané podniky, přestože o tom rozhodly soudy. Ty daly za pravdu zaměstnancům, kteří vedli kampaň za vrácení těchto podniků do státního vlastnictví. Toto chování jen demonstrovuje, že zájmy kapitálu mají pro stát větší význam než orgány soudní moci.

Je to stát, který umožňuje kapitalistům, aby propouštěli a mořili hladem tisíce dělníků, rolníků a chudých lidí. A je to stát, který vydává zákony na potírání jejich protestů.

Stát proti sobě staví občany na základě vyznání, pohlaví a rasy. V roce 2005 tento rasistický stát povraždil soudánské uprchlíky a roku 2006 a 2011 sexisticky napadl ženy.

Je to sektářský stát, který podporuje vypalování kostelů a pronásleduje chudé koptské křesťany, přičemž jen v říjnu tohoto roku jich bylo 24 zavražděno.

Je to stát, který prostřednictvím médií klame lidi. Na úkor obyčejných lidí provádí úsporná opatření, vyzývá lidi k utahování opasek a naléhá na ně, aby udrželi v chodu „kola výroby“. Buduje paláce pro bohaté a současně se ohání nutností zajistit budoucnost „naším dětem“.

Ano, chceme svrhnout stát. Chceme, aby padla politika zdravotnictví, která dělá z lékařského ošetření zboží – dostupné jen těm, kteří mohou platit. Mezitím umírají stovky chudých lidí, neboť veřejné nemocnice jsou v troskách.

Chceme svrhnout politiku vzdělávání, která naše děti učí lži a propagandu. Školní třídy se rozpadají, neboť nejsou peníze na stavbu škol. Špatné podmínky se odrážejí na úrovni výuky. Řada žáků opouštějících školu umí sotva mluvit arabsky.

” *Ano, lidé stále požadují pád režimu a jeho zkorumpovaného tyranského státu. Sláva mučedníkům – vítězství revoluci – moc a bohatství lidem!*

Chceme, aby padlo ministerstvo vnitra, jehož ministr a zločinní funkcionáři zabili více našich synů a dcer, než jich zemřelo při přírodních katastrofách. Chceme, aby skončila politika systematického zbídačování, která uvrhuje více než polovinu našeho obyvatelstva pod hranici chudoby.

A seznam pokračuje... Utiskovatelský stát je chráněn armádou, vedenou Mubárovou vojenskou radou. Požadujeme proto konec vlády vojenské junty, jež za necelý rok zabila více lidí, než dokázal Mubarak za svou třicetiletou vládu.

Ano, chceme, aby se zkorumpovaní vojenští vůdci dostali před soud. Během dvaceti let se za Mubárovou vládu dostalo více než 30 procent egyptské ekonomiky pod jejich přímou kontrolu. A to ve formě továren, hotelů, bytových projektů, farem, zbrojních obchodů a dalších částí státního rozpočtu včetně příjmů z daní a dotací. V těchto projektech se navíc využívá nucené práce mladých chlapců ve vojenské službě, bez jakékoli ochrany jejich práv.

Jsou to představitelé armády, kteří do nás začali střílet a kteří uvěznilí tisíce mladých lidí falešně obviněných vojenskými soudy. Věříme, že dříve nebo později se i v armádě najdou vlastenečtí vůdci, kteří se připojí k řadám revolucionářů, tak jako se to stalo ve všech revolucích napříč dějinami.

Ano, chceme, aby padl tento režim a jeho stát, spolu se všemi jeho lidmi, jejich vypočítavými přáteli a celou vojenskou radou, která ovládá zemi na příkaz sesazeného prezidenta.

Takto přísaháme, že budeme společně s ostatními revolucionáři pokračovat v boji na náměstí Tahrír a v celé zemi, a to i přes pomlouvačnou kampaň a zastrašování. Budeme proti režimu bojovat tak dlouho, dokud nepadne a dokud se lidé nechopí vší moci a bohatství, jež mu právem náleží... Až do úplného vítězství revoluce, zažehnuté vzpourou lidu.

21. prosince 2011

<http://www.e-socialists.net/node/8019>

Z angličtiny přeložil Vítězslav Lamač.

LIBYE: NOVÝ KLIENT ZÁPADU?

SIMON ASSAF

Povstání v Libyi bylo inspirováno revolucí v Tunisku a Egyptě. Ale zásah NATO situaci dramaticky změnil. Simon Assaf si klade otázku, zda je nyní Libye předurčena stát se klientským státem západních mocností, nebo zda by mohlo dojít k oživení revoluce.

▲ Foto: Al Jazeera (zdroj: flickr.com/Frank M. Rafik)

Zatím to vypadá, že se revoluce zastavila a přeměnila se na Západem podporovanou vzpouru. Zatímco v Egyptě mladí revolucionáři útočí na izraelské velvyslanectví, v Libyi jsou představitelé západních mocností vítáni jako hrdinové. V centru Bengháží vlají francouzské, americké a britské vlajky. V Káhiře byly tytéž vlajky strženy.

Revoluce nezačala s cílem proměnit Libyi na klientský stát Západu. Vůdci Západu, kteří se chvástají svými zásluhami na svržení režimu a obnově „humanitárních akcí“, ve skutečnosti čelí v nové Libyi vážným problémům.

Povstání, které vypuklo ve městech po celé Libyi, bylo přímo inspirováno pádem Husního Mubárika a Ben Alího. Malé skupiny aktivistů svolaly demonstrace a snažily se napodobit okolní revoluce obsazením centrálních náměstí – „libyjských Tahrírů“. Protesty měly být pokojné.

Avšak nesmírná brutalita režimu jakékoli pokojné protesty znemožnila. Krvavá kontrarevoluce vyvolala ozbrojené povstání a v tomto procesu musely původní cíle a tužby mladých revolucionářů, včetně odmítání cizího vměšování, ustoupit.

STŘELBA

Během prvních týdnů revoluce byly tisíce těchto mladých lidí zastřeleny nebo zavražděny během zátahů. Další padli při

první ofenzívě povstalců k východním ropným terminálům ve městech Brega a Ras Lanuf a zbytek byl poražen během ofenzívy Kaddáfího sil. Tato porážka hnutí mládeže ze 17. února rozhodla o tom, že se revoluce začala ubírat jinou cestou než v sousedním Tunisku a Egyptě.

Druhým mezníkem bylo přeběhnutí vysokých státních funkcionářů na stranu povstalců. Ti přišli do Bengháží, centra revoluce, a prohlásili se za vůdce nově vzniklé Přechodné národní rady (TNC). Onen chaos, o kterém tehdy často mluvila média, byl právě následkem tohoto úspěšného boje za odstranění původních vůdců revoluce.

Současní vůdci TNC vděčí za svou pozici Západu a sami se stali zástupci západních zájmů v Libyi. Jejich vliv narostl během postupu Kaddáfího sil a během následné druhé ofenzívy povstalců, neboť jejich spojení se Západem jim přineslo mezinárodní podporu, bezletovou zónu a politickou, finanční a vojenskou pomoc. Mladí revolucionáři mohli stěžejní nabídnout.

Těmito porážkami byla revoluce odražena. Úsilí o celkovou přestavbu libyjské společnosti bylo vystřídáno bojem za pouhou výměnu nejvyššího vedení – za odstranění Muammara Kaddáfího, jeho synů a několika dalších v okolí vládnoucího kruhu. Slábnoucí revoluce umožnila

imperialismu vklínit se mezi tuniskou a egyptskou revolucí. Francouzskému prezidentu Nicolasu Sarkozymu zase umožnila obnovit vliv Francie v severní Africe.

Za libyjské války byla obnovena doktrína humanitárních intervencí. Doktrína, vyvinutá k ospravedlnění intervence do balkánských válek v 90. letech, se stala záminkou pro invazi do Afghánistánu a Iráku. Zakládá se na tvrzení, že zájmy Západu lze sladit s liberálními humanitárními hodnotami a že vojenská intervence západních sil povede v dané zemi k příznivým změnám. Tato idea, oblíbená v některých levicových proudech, vyzdvihuje ty politické změny, jež byly podporovány západními vojáky.

Katastrofy v Iráku a Afghánistánu ukázaly, jak je tato ideologie lživá. Vypuknutím libyjské revoluce se tudíž objevila příležitost, jak tuto ideologii oživit. Intervence v Libyi je líčena jako výrazně odlišná od války v Iráku a Afghánistánu poukazem na to, že volání o pomoc přišlo z řad samotných vzbouřenců. Podpořila ho i Liga arabských států a dočkala se i tichého souhlasu od anti-imperialistických hnutí, např. libanonského Hizballáhu.

Příznivci zásahu argumentovali, že pokud by se Kaddáfímu podařilo rozdrtit povstání, byl by to signál pro ostatní diktátory, aby učinili totéž. To byl oblíbený a velice silný argument, který ovšem bagatelizoval záměry imperialismu. Zatímco Kaddáfí shromažďoval tanky k závěrečnému útoku, Saudská Arábie (spolu s Katarom a Spojenými arabskými emiráty) vyslala vojska do Bahrajnu, aby zde potlačila revoluci. O následném masakru na Pearl Roundabout pak média a politici mluvili jako o malé nevýznamné akci.

ZMĚNA SLOVNÍKU

Protože západní vůdci cítili potřebu odlišit libyjskou intervenci od předchozích válek, došlo u nich ke změně slovníku. Termín „válka proti terorismu“ byl nahrazen mírnějším heslem „obrana civilistů“. Stratfor, americký strategický žurnál, s určitou ironií poznamenal: „Umírněnost se stala novou ústřední doktrínou. V případě Libye však bylo těžké uplatnit umírněnou politiku. Sankce a kárání by pravděpodobně

Kaddáfího nezastavily. Vojenská akce je však zase s umírněnou politikou v rozporu. Objevila se zde proto doktrína umírněné vojenské intervence. Zavedení bezletové zóny byl způsob, jak se zapojit do vojenských akcí, aniž by se tím někomu ublížilo... Tím byla uspokojena potřeba odlišit Libyi od Iráku."

Intervencí byla znovu definována role NATO. Západní vojenská aliance tu již neměla být vnímána jako tupý nástroj západních vlád, ale jako součást arabského jara. Sarkozy a David Cameron se najednou začali prezentovat jako bojovníci za arabské ulice. Západní představitelé se utěšovali, že tím smývají své nedávné hříchy – když několik měsíců před povstáním prodávala Británie Libyi ostřelovací pušky, Španělsko dodávalo vysoce výbušné granáty a americká firma General Dynamics dokončovala plány na přezbrojení proslulé Chámisovy brigády. Zapomenuta měla být také tajná spolupráce s Libyí na „válce proti teroru“.

Rozsah intervence zdaleka přesahoval akce na ochranu civilistů. Stovky francouzských a britských vojáků pomáhaly koordinovat a plánovat válku. Tisíce povstalců bylo letecky přepraveno ze země, aby absolvovali odborný výcvik v základnách NATO. NATO ve skutečnosti plnilo funkci letectva povstalců. Válečné letouny ničily vládní ozbrojená vozidla, kasárna a municiční sklady, a čistily tak povstalcům cestu.

V této válce nešlo primárně o ropu. Kaddáfí se nijak nezdráhá nabízet Západu velkorysé ropné kontrakty. Tato válka měla obnovit pozici imperialismu v severní Africe poté, co byla Francie pokořena v Tunisku a USA v Egyptě. Avšak jen co se Cameron a Sarkozy ocitli v závěrečném kole vítězného tažení, začaly americké noviny vyjadřovat nové obavy. Slovník se začal měnit a spolu s tím se tu objevil nový příběh o „světských a islámských silách“. Za touto novou rétorikou se skrývá klíčový problém v post-Kaddáfího Libyi.

V rozhovoru s The Economist vyjádřil tajemník NATO Anders Rasmussen obavu, že by se „islámští extrémisté“ mohli pokusit zneužít vítězství ve svůj prospěch. V časopise také stojí: „Jeden vysoký státní představitel řekl, že NATO a letecké hlídky bezletové zóny by určitě měly zůstat na místě, aby se předešlo případným bojům mezi různými frakcemi a kmeny.“ NATO chce „prodloužit bezletovou zónu na dobu neurčitou“. Dodal ještě, že „Libyi nyní ovládáme my“.

Jistě, nová Libye je k máni. Je zde řada západních firem, z nichž mnohé měly úzké vazby na bývalý režim. Dochází k tahanicím

o nové zakázky na rekonstrukci země a o těžební licence.

Nicméně, Západ Libyi neovládá. Může se opírat o část vůdců uvnitř TNC, avšak nemá kontrolu nad ulicemi. A společný zájem, který vrhl revolucionáře do náruče imperialismu, zanikl ve chvíli, kdy režim padl.

Začal zápas o budoucím směřování nové Libye. Ministři a funkcionáři, kteří byli úzce spjati s bývalým režimem, nyní varují, že řady povstalců jsou plné islamistů financovaných Katarem. Avšak za všemi těmi řečmi o „světském a islámském, o frakcích a kmenech“ je ve skutečnosti nová frontová linie libyjské politiky.

AKTIVISTÉ V ULICÍCH

Islamisté, a to zejména na východě, tvoří důležitou součást povstaleckých sil a dodávají jim určitou organizační soudržnost. Prozápádní vůdci v TNC byly odhodláni jejich vliv v průběhu povstání bagatelizovat. Avšak jejich spojení s islamisty se dnes rozpadá. NATO kontroluje vzdušný prostor a skrze TNC celou novou vládu. Ulice však ovládají ozbrojení civilisté. A ti si za své vůdce zvolili ty, kteří byli až donedávna pronásledováni v rámci „boje proti terorismu“.

Bylo by chybou podceňovat vliv arabských revolucí na islamisty. Na mnoho islamistů silně zapůsobilo sebeobětování mládeže, odhodlané svrhnout diktátora. Taktiky terorismu přijali mnozí stoupenci islamismu během desetiletí útlu, kdy většina z nich ztratila víru, že by lidová vzpoura mohla být úspěšná. Tunisko a Egypt však vše změnila a islamisté v Libyi se vrhli do boje po boku mladých aktivistů s odlišnými politickými názory.

Navzdory tvrzením NATO byli islamisté obecně uznávaní jako síla, jež hraje klíčovou úlohu při vytváření a organizování povstalecké armády. Různé milice a skupiny ozbrojených civilistů, které odhodlaně bojovaly za osvobození měst a obcí, viděly v islamistech své vůdce. A to tím spíše, že někteří z nich měli vojenské zkušenosti z Iráku a Afghánistánu. Mnoho z těchto velitelů se rekrutovalo z řad libyjské islámské bojové skupiny (LIFG) – lživě označované jako odnož Al-Kajdy.

Toto hnutí vedlo v 90. letech neúspěšně povstání proti režimu. Ironií je, že nejvyšší představitel dnešních islamistů, šajch Alí Salabí, spolupracoval se Sajfem Kaddáfím na „rehabilitaci“ bojovníků z konce 90. let. Salabí má úzké vazby na Katar a podařilo se mu získat pro povstalece podporu od států perského zálivu.

Rozsah problému se nyní dostává na světlo. Současný vojenský velitel Tripolisu Abdul Hakím Belhadž (významný před-

stavitel LIFG) byl donedávna pronásledován Británií v rámci „boje proti teroru“. Byl mučen britskou tajnou službou i libyjským režimem. Jeho protějšek v Benghází je dalším bývalým velitelem LIFG. Salabí nedávno odsoudil vůdce TNC za pokus dosadit do klíčových pozic své příbuzné, a to včetně ministerstva ropného průmyslu. Obvinil Mahmúda Džibríla, muže TNC číslo dvě, z „krádeže revoluce“. A to poté, co Džibril vyloučil z nové vlády islamisty a Misratský výbor.

ROZPORY

Islamistická hnutí jsou rozporuplná. Mohou vyjadřovat hněv lidí vůči autokratickým režimům a západním mocnostem, které je podporují, ale zároveň se snaží budovat „stabilní ekonomiku“ a usilují o kompromis s imperialismem. Islamisté také využívají různé osvědčené metody, jak obrátit hněv lidu jiným směrem než vůči vládě. Avšak navzdory poplašným zprávám západních médií zůstává modelem libyjských islamistů islámské Turecko a nikoli tálibánský režim.

Za znepokojivými titulky a předpoklady, že se Libye stane novým Afghánistánem, se skrývá mnohem prostší realita. Západem podporovaní představitelé v TNC usilují o řízený přechod moci, který by ponechal mnoho prvků starého režimu a zajistil jim jejich dosavadní posty. Pod vedením TNC by se Libye stala klientským státem Západu. Pod vedením islamistů by však Libye mohla získat mnohem větší míru nezávislosti.

Napětí mezi islamisty a TNC se projevilo např. během atentátu na Abdala Fataha Júnise, velitele povstalecké armády a bývalého ministra vnitra Kaddáfího režimu.

Júnis sehrál důležitou roli na počátku povstání, kdy vojáci pod jeho velením přišli na pomoc Benghází. Jeho výzva k armádě, aby se vojáci přidali na stranu povstalců, byla zcela zásadním momentem revoluce. Júnis byl přitom všeobecně považován za klíčového spojence Kaddáfího a za představitel režimu číslo dvě.

Avšak jeho role ve vedení povstaleckých sil byla rozporuplná. Podle žurnálu ministerstva zahraničních věcí „byl Júnis zastřelen islamisticky orientovanými vojáky jeho vlastního kontingentu za to, že společně s NATO připravoval čistku ve vedení povstalců“. Jiní tvrdí, že měl tajné kontakty se svým bývalým šéfem nebo že to byla pomsta za jeho roli v potlačení islamistického povstání v 90. letech.

Kolik je na těchto tvrzeních pravdy, je téměř nemožné zjistit. Avšak rozšíření zvěsti, že Západ chystal čistku v řadách povstalců, poukazuje na vratkost spojení, které během povstání vzniklo. Mnozí

se již začínají ptát, co běžní Libyjci získali za své oběti – kromě neurčitěho příslibu voleb.

MISRATSKÉ BRIGÁDY

Zvláštní postavení v silách povstalců mají misratské brigády. Povstání v Misratě se ubíralo poněkud jiným směrem, než v jiných částech Libye. Na rozdíl od chaosu v Benghází si toto relativně nové průmyslové město vytvořilo lépe organizovanou sílu, která přelstila a zničila vojska, jež byla proti ní poslána. Ale stejně jako v jiných povstaleckých oblastech se i zdejší bojovníci spoléhali na vzdušné síly NATO, které jim klesly cestu na Tripolis.

Misratské brigády si rychle získaly proslulost z divokých bitev a tvořily klíčovou součást sil, jež provedly konečný útok na Tripolis (za podpory francouzských válečných lodí). Již tehdy však začalo narůstat napětí mezi TNC a misratskými brigádami, jež vedlo k tomu, že Misratské výbory odmítly plnit rozkazy TNC.

Bojovníci Misraty však prosluli také rasovými čistkami černých Afričanů a Libyjců s tmavou pletí za to, že údajně podporovali starý režim. Misraťané vyhnali černé Afričany (z nichž mnozí nehráli ve válce žádnou roli) ze svého okolí a z blíz-

kého města Taverga. Obyvatelé arabského města Zlitan, kteří rovněž neúspěšně povstali proti režimu, byli naopak vyzváni k návratu domů.

Tyto rasové čistky se rozšířily až do Západních hor. Arabští a berberští vesničané, kteří vedli efektivní guerillovou válku proti režimu, se nyní obrátili proti tuaregským kmenům, z nichž některé bojovaly na straně režimu. Tyto čistky jsou smutnou paralelou Kaddáfího rasistických pogromů, během kterých bylo v roce 2000 povražděno asi 300 černých Afričanů. Pád režimu, vnímaný jako akt osvobození, tak pro mnohé znamená obnovení represí a rasismu starého režimu.

SKONČILA JIŽ REVOLUCE?

Masové demonstrace, kterými revoluce odstartovala, vedly k ozbrojeným střetům. V těch se angažovaly tisíce (nikoli desettisíce) lidí. Ale celkový rozsah a šíře hnutí prokázaly, že většina Libyjců chce napodobit revoluci v Egyptě a Tunisku.

Revoluce jsou předzvěstí nové éry s novými společenskými vztahy. Revoluce je ve své podstatě série krizí, které vrcholí otevřenými pokusy vybojovat si kontrolu nad ulicemi, továrnami, kanceláři, školami a nad celou ekonomikou a zdroji. V průběhu

revoluce jsou aktivizovány miliony lidí, kteří začínají formovat a měnit svět kolem sebe, a tím mění i vlastní vědomí. Tento proces však byl v Libyi krutě zastaven.

V prvních dnech revoluce povstalci odmítali účast cizích vojsk. Argumentovali přitom, že jakmile se jejich síly přiblíží k většině velkých měst, jejich obyvatelstvo povstane a osvobodí se tak vlastními silami. NATO a mnoho dalších tuto možnost zlehčovali a zdůrazňovali, že města jako Tripolis jsou hlavními baštami režimu. Podle původního plánu povstalců mělo být hlavní město dobyt povstaleckou armádou. Ale jakmile se o tomto plánu dozvědělo obyvatelstvo, vyšlo po tisících na Zelené náměstí. Tyto masy pak hrály klíčovou roli i v konečné bitvě o Tripolis.

Vypuknutí nových masových bouří svědčí o tom, že revoluce ještě nevyhasla. Podmínky, které vedly k povstání 17. února, stále přetrvávají. Ale jak to ovlivní nadcházející zápas, je těžké posoudit. Mnoho povstalců stále považuje spojení se Západem za přínosné. Jenže válka skončila a je čas, aby Západ odešel. K tomu se však západní mocnosti nemají.

Z angličtiny přeložili Vítězslav Lamač a Štěpán Lohr.

REVOLUCE V SÝRII DOSÁHLA KRITICKÉHO BODU

ŠTĚPÁN LOHR

Protivládní protesty v Sýrii začaly již na začátku minulého roku, přesto však navzdory stále se stupňujícímu násilí ze strany režimu nepolevují. Syrský režim zejména v posledních měsících prokázal, že je ochoten potlačit povstání i za cenu krveprolití, a co do brutality je srovnatelný snad jen s již svrženou vládou plukovníka Kaddáfího v Libyi. Odhady počtu obětí z řad protestujících Syřanů se již pohybují okolo pěti tisíc. K tomuto počtu je však třeba připočítat mnohonásobně větší počet zraněných, mučených a vězněných.

Povstání bylo z počátku iniciováno spíše izolovanými skupinami lidí, nespokojenými s potlačováním lidských práv, korupcí či trváním výjimečného stavu, který v Sýrii vládl nepřetržitě již od roku 1963. Mezi prvními, kdo se připojil k povstání, byli syrští Kurdové, jedna z nejvíce diskriminovaných menšin (například téměř polovina kurdské populace žijící trvale v Sýrii nemá syrské občanství).

Avšak hnací silou povstání se brzy

stala nespokojenost obyvatel se sociální situací v zemi. Podobně jako v jiných zemích regionu, i v Sýrii je obrovský počet nezaměstnaných mladých lidí – podle některých statistik je na tom Sýrie v tomto ohledu dokonce nejhůře ze všech blízkovýchodních zemí. Obrovská nezaměstnanost spolu s rapidním zvyšováním cen potravin a jiného základního zboží a téměř neexistující státní podporou chudých dovedla zemi na hranici vážné sociální krize. Všeobecná nespokojenost byla ještě zvýšena všudypřítomnou korupcí.

STÁVKA – ROZHODUJÍCÍ MOMENT?

Pokračující protesty se však setkaly se zatvrdělým odporem Assadova režimu. Ten se snaží stylizovat do role upřímného odpůrce sionismu a imperialismu na Blízkém východě. Ve skutečnosti však Assadův režim Izrael potřebuje – tím, že je již několik desítek let ve válečném stavu s Izraelem, se více či méně úspěšně snaží získávat sympatie jak proti-izraelsky

naladěných Arabů a muslimů, tak různých západních anti-imperialistických hnutí. Ze stejného důvodu je také podporován iránským režimem.

Během prvních měsíců nepokojů v Sýrii se zdálo, že má režim situaci pod kontrolou, změna však nastala s větším zapojením do té doby spíše pasivní třídy pracujících. V prosinci loňského roku situace dosáhla dosavadního vrcholu – na mnoha místech země byly vyhlášeny generální stávky. Stávka byla nejvýraznější v jednom z center odporu, provincii Dará na samém jihu země. Zde, podobně jako ve městě Homs, byly uzavřeny všechny obchody a trhy. Vojáci, loajální prezidentu Bašáru al-Assadovi, se pokoušeli násilím otevírat rolety obchodů, ale lidé je začali bránit vlastními těly. Stávkovali i učitelé, pracovníci v dopravě i průmysloví dělníci a na mnoha místech země stávkující zablokovali hlavní silnice. Ke stávce se připojili také učitelé a studenti damašské univerzity.

▲ Syrské protesty

ASSADŮV PROTIÚTOK

Zdá se však, že brutalita syrského režimu nezná mezí. Od začátku prosince se začala armáda zaměřovat na město Homs, kam podle dostupných informací

přesunula až 5 tisíc vojáků a 500 tanků, a rebely tak téměř izolovala od okolí. Koncem prosince pak na město zaútočila, čímž zahájila ve městě regulérní válku. Zároveň se Assadův režim pokouší po celé zemi

podněcovat náboženské a etnické nepokoje a poštvát jednotlivé části revolučního hnutí proti sobě. Ve stejném duchu je i Assadova rétorika, kdy vytrvale označuje tuto revoluci za „islamistické povstání sunnitů“. Protestující však trvají na tom, že jde o „jednotný boj muslimů, křesťanů, Kurdů a Arabů za svobodu“.

Následující týdny či měsíce pravděpodobně rozhodnou o tom, zda syrský lid dosáhne vytoužené svobody, či zda bude revoluce utopena v krvi. Nicméně i když bude Assadův režim svržen, neznamená to konec boje za svobodu, jak to můžeme pozorovat na příkladu Egypta po svržení Husního Mubáraka, ale pouze první krok na cestě ke svobodnější společnosti. Už teď je ale Sýrie zemí, kde se takzvané arabské jaro projevilo ve své nejdramatičtější formě. Jak ukázal vývoj řady jiných zemí v regionu, Arabové jsou schopni svrhnout své diktátory sami. To však nic nemění na tom, že i my v České republice je můžeme podpořit a projevit solidaritu s jejich bojem.

ISLAMISMUS V EGYPTĚ

VÍTĚZSLAV LAMÁČ

POČÁTKY ISLAMISMU

Islamistické hnutí inicioval v druhé polovině 19. století známý afghánský aktivista Džamáluddín Afghání. Stavěl se proti kolonialismu a praktikám kolonialistů, kteří proti sobě štváli jednotlivé národy. Zasazoval se o jednotu všech muslimů. Hlásal, že muslimové musejí přijmout západní vědu, technologie a instituce, a tím posílit islám. Prosazoval návrat k principům původního islámu a naléhal na muslimy, aby obnovili ummu – komunitu věřících, která existovala v dobách raného islámu. Měl veliký vliv v celém islámském světě a je často považován za otce islamismu. Z jeho popudu začala vznikat hnutí odporu v mnoha muslimských zemích, z nichž nejvýraznější vzniklo v 80. letech 19. století právě v Káhiře.

VZNIK MUSLIMSKÉHO BRATRSTVA

Islamistické hnutí v Egyptě bylo součástí širšího protikoloniálního hnutí. V něm však hrála vedoucí úlohu sekulární strana Wafd, zatímco islamisté tvořili jen okrajový proud.

Roku 1928, již v době konstituční monarchie, založil učitel Hasan al-Banná Muslimské bratrstvo. Banná prosazoval aktivní účast v politických strukturách moderního světa. Vybudoval organizaci

s masovou členskou základnou, jež v sobě kombinovala zbožnost s mobilizací veřejnosti. Výsledkem bylo, že se Bratrstvo ve 30. a 40. letech stalo klíčovou součástí protikoloniálního hnutí. Ve čtyřicátých letech mělo již zhruba půl milionu aktivních členů.^[1]

Bratrstvo vedené hlavně obchodníky a odborníky přilákalo mnoho rolníků, městské chudiny a zrekruovalo i mnoho dělníků. Bratrstvo stálo proti britské okupaci, ale zároveň se snažilo jednat s loutkovou vládou a monarchií. Usilovalo o masovou mobilizaci, ale zároveň se zde projevovaly snahy vedení kontrolovat své členstvo.

Ve 40. a 50. letech se Bratrstvu několikrát naskytla příležitost chopit se moci, avšak vinou nerozhodného vedení bylo nakonec poraženo a potlačeno nastupujícím vojenským režimem, vedeným radikálním nacionalistou Gamálem Násirem.

ISLÁMSKÝ DŽIHÁD

V reakci na porážku Bratrstva se od něho v 60. letech oddělila skupina vedená Sajjidem Kutbem. Následovníci Kutba pak v 70. letech zorganizovali řadu podzemních organizací, jmenovitě Džamá islámíja (Islámské sdružení; nezaměňovat s teroristickou organizací stejného jména,

působící v jihovýchodní Asii) a Egyptský islámský džihád (nezaměňovat s Islámským džihádem, působícím v Palestině), které se soustředily především na boj proti Násirovu režimu.

VZESTUP ISLAMISMU ZA SÁDÁTA

Roku 1971 se chopil moci prezident Anvar Sádát, který začal odstraňovat Násirův systém. V roce 1972 vyhnal sovětské poradce a přidal se do západního tábora. Otevřel egyptskou ekonomiku západním investorům a začal podporovat soukromý sektor. Zároveň snižoval mzdy ve státním sektoru a odstraňoval sociální systém.

Protože proti této politice začal narůstat odpor, především ze strany nasseristů a komunistů, začal režim úmyslně podporovat islamistická hnutí jako jejich protiváhu. Jako hlavní zdroj práva prohlásil šariju a universitu al-Azhar.

Kromě Muslimského bratrstva však vznikla také řada sekt, které za podpory režimu prováděly útoky na koptské křesťany. Za Sádáta se proto vztahy mezi křesťany a muslimy (do té doby téměř bezproblémové) začaly prudce zhoršovat.^[2]

Poté, co Sádát v roce 1979 podepsal mírovou smlouvu s Izraelem, obrátila se většina islamistů proti němu. Roku 1981

byl Sádát zastřelen členem Islámského džihádu. Za Mubárakova režimu pak nastalo pronásledování islamistů.

Neoliberální agenda Mubárakova režimu na jedné straně a neefektivní organizace na levici a v Islámském džihádu na druhé straně však vedla k tomu, že v 80. letech začalo Bratrstvo navzdory pronásledování opět sílit a v 90. letech se stalo hlavním představitelem opozice.

ÚTOKY NA KŘESŤANY

Mubárakův režim se zpočátku pokoušel urovnat vztahy mezi muslimy a křesťany, avšak neúspěšně. Během 80. a 90. let, kdy islamistická hnutí zažívají vrcholný rozvoj, dochází k nejčastějším sektářským útokům za celou historii Egypta.

Roku 1987 iniciovaly extremistické skupiny vypálení kostela ve městě Sohag na jihu země a zničení koptských obchodů v Assiutě. Během následujících dvou let byly napadeny také kostely a obchody v káhirské čtvrti Rowd al-Farag, stejně jako svatební slavnost ve městě Masar.^[2]

Násilí, zaměřené především proti koptským křesťanům, pokračovalo i počátkem 90. let. Roku 1992 byly zničeny desítky obchodů, 22 lidí bylo zabito a napadeno bylo mnoho posvátných míst a domů. Na každého zabitého muslima připadali dva zabíjení koptských křesťanů. Nejdražší sektářský útok proběhl v lednu 2000 ve vesnici al-Košeh na jihu Egypta, při kterém zahynulo nejméně 16 lidí.^[2]

V této době se začínají prohlubovat rozdíly mezi muslimy a křesťany. Muslimové si nechávají narůstávat vousy, kladou důraz na nošení šátků, navštěvují mešity, přibývá dětí s islámskými jmény ap. Křesťané nosí kříže, vystavují si doma křesťanské ikony, více se podílí na církevních aktivitách a děti často dostávají jména po křesťanských světcích.^[2]

Zhruba od roku 2006 se režim opět uchyluje k podpoře některých radikálních islamistů.

REVOLUCE 2011

V bojích, které nakonec vyvrcholily lednovou revolucí, nehráli hlavní úlohu islamisté, ale odbory, studenti a lidsko-právní organizace. Stejně tak kampaň za změnu režimu, jež narůstá od roku 2000, hnutí za solidaritu s Palestinci, hnutí proti invazi do Iráku, za demokratické změny, za zaměstnanecká práva a za zlepšení podmínek pracujících vedou od počátku především světské aktivisty.^[4]

Koalice revoluční mládeže výslovně oslavovala jednotu muslimů a křesťanů a odmítala náboženské vměšování.^[4]

▲ Foto: lokha (zdroj flickr.com)

ROZPORY V MUSLIMSKÉM BRATRSTVU

Bratrstvo, představující hlavní opoziční sílu, se potýká se stejným problémem jako dříve. Na jedné straně tu stojí řadoví členové a sympatizanti, kteří chtějí provést rozhodující změny ve společnosti, v ekonomice a v politice. Na druhé straně je tu nerozhodné vedení, které odmítá otevřeně mobilizovat proti diktatuře.

Tyto rozpory jsou nutným důsledkem třídního složení Bratrstva, které sestává z městské buržoasie, tradiční i moderní drobné buržoasie, ze studentů a universitních absolventů, z chudých lidí a nezaměstnaných. Během období klidu může být toto hnutí jednotné, ale při vyostření situace se okamžitě objevují rozpory.

BRATRSTVO V 1. FÁZI REVOLUCE

Bratrstvo se k protestům 25. ledna oficiálně nepřipojilo a vedení dokonce odrazovalo mladé aktivisty od toho, aby se protestů účastnili. Mladí aktivisté se však k protestům přesto připojili. Vedení Bratrstva se tak dostalo pod obrovský tlak, který ho přiměl ke změně politiky. Když pak začaly demonstrace přerůstat v revoluci, Bratrstvo se k protestům plně připojilo.

Když Umar Sulejmán vyzval Bratrstvo k jednání, vedení pozvání přijalo. Tehdy prolétly světem obrázky zástupců Bratrstva, jednajících společně se Sulejmánem a Rifa'at al-Sa'idem pod velkým obrazem Husní Mubáraka. Toto jednání zle pobouřilo aktivisty, kteří v ulicích bojovali s policií a ozbrojenými gangy. Ti pak donutili vedení, aby toto skandální jednání ukončilo.

BRATRSTVO VE 2. FÁZI REVOLUCE

Poté, co protestující dosáhli prvních úspěchů, zákonitě se vyvinulo mnoho soci-

álních a ekonomických požadavků, klíčových pro demokracii. Mnoho politických sil, které revoluci do té doby podporovaly, se nyní od ní odvrátilo. Když vojenský výbor vypsál referendum o dodatku k ústavě, který posiloval pravomoci armády a presidenta, vůdci Bratrstva spustili kampaň, aby voliči řekli „ano“. A to přesto, že to bylo jasné zrazení revoluce.

Když 8. dubna armáda rozehnala demonstrace a masovou vlnu stávek v Káhiře a mnoho lidí pozatýkala a mučila, zaujalo Bratrstvo stejnou pozici jako vojenská rada. Vyzývalo dělníky, aby se vrátili do práce a šetřili egyptskou ekonomiku.^[3]

BRATRSTVO A ARMÁDA

Během velké červnové demonstrace stálo Bratrstvo úplně mimo, když pouze naléhalo na vojenskou radu (SCAF), aby urychlila odsouzení Mubáraka a odstranění symbolů starého režimu. Část davu, ve kterém bylo přítomno i několik mladých důstojníků, zůstala na náměstí i přes noc na vzdory zákazu nočního vycházení. Když byla demonstrace brutálně rozehnána, Bratrstvo zoufale hájilo armádu opakováním lží, že proti demonstrantům nebyly použity ostré zbraně. Den poté jen papouškovalo řeči o vlastenectví, o vedoucím postavení armády a o tom, že armáda chrání revoluci a že každé hnutí zaměřené proti armádě je zradou revoluce.

Ještě v červnu jsme si mohli přečíst na webu Bratrstva stanovisko, v němž stálo: „Armáda se snaží zachovat disciplínu mezi vojáky, a to je správné. Protože pokud by nedokázala udržet vlastní disciplínu, nemohla by chránit lidi. V současnosti je armáda jedinou organizovanou silou v Egyptě a není v našem zájmu ji oslabovat ani umožňovat jiným, aby ji oslabovali. My

víme, kdo o to usiluje a jaké má úmysly. Muslimské bratrstvo však chce, aby revoluce uspěla, a klíčem k tomuto úspěchu je především podpora naší velké armády.“

BRATRSTVO PROTI SCAF

Těsně před prvním kolem voleb, začínajícím 28. listopadu, se SCAF pokusila upevnit svou moc. Vláda totiž předložila návrh ústavy, podle kterého by si armáda i po formálním nástupu civilní moci ponechala ve svých rukou klíčové pravomoci, včetně hlavního slova v sestavování rozpočtu. Ze 100 členů parlamentu by 80 členů dosazovala SCAF a pouze 20 by bylo voleno. SCAF by se stala „strážcem ústavy“ a rozpočet na obranu by byl tajný – mimo kontrolu parlamentu.

Teprve to dotlačilo Muslimské bratrstvo k tomu, aby se otevřeně postavilo proti SCAF a začalo mobilizovat síly na protesty proti vládě. Týden před volbami pak vypukly v Egyptě opět masové demonstrace, v jejichž čele stálo i Muslimské bratrstvo. Protesty znovu posílily jednotu muslimů a křesťanů a donutily SCAF k řadě ústupků.

SALAFISTÉ

Salafisté jsou islamisté, charakterizovaní především svými zvláštními rituály, oděvem a osobním chováním. V politice se dlouhou dobu přímo neangažovali. Roku 2006 jim však Mubárakův režim umožnil vytvoření televizního kanálu, který pravidelně vysílá jejich kázání. V těch salafisté propagují štvavou kampaň především vůči křesťanům, ženám a muslimům, jež nesdílí jejich názory. Vůči vládě jsou naopak zcela nekritičtí.

Jako nástroj propagandy však salafistům slouží i stanice jako Al-Rahma, Al-Nas ap. Roku 2009 bylo takovýchto televizních stanic 12. Fanatičtí kazatelé jako Muhammad Hassán, Abú Ishák al-Huvejní či Muhammad Jakub si bohužel získávají mnoho příznivců a díky tomu se jejich nenávislné názory rozšířily mezi širší vrstvy mladých lidí. Jen obdivovatelé Muhammada Hassána vytvořili již 91 facebookových skupin. Salafistické televizní kanály patří v Egyptě k těm nejsledovanějším.^[3]

KONTRAREVOLUČNÍ ROLE SALAFISTŮ

Když v lednu vypukla revoluce proti Mubárakovi, byli to právě salafisté, kteří sestavili ozbrojené kontrarevoluční gangy, jenž pak na koních a velbloudech napadly demonstranty na náměstí Tahrír.

Po svržení Mubáraka vytvořili salafisté stranu Núr, která díky podpoře státních médií získává stále větší podporu.

▲ Foto: lokha (zdroj flickr.com)

ČERVENCOVÝ POCHOD ISLAMISTŮ

29. července proběhl v Káhiře mohutný pochod, podnícený salafisty. Jeho účastníci volali po zavedení šariji, skandovali hesla jako „Egypt je islámský“ ap. Velká část lidí sem přijela z vesnic a malých provinčních městeček, které se na revoluci podílely jen minimální měrou. V průmyslových městech jako Suez, Mahalla al-Kubra, Šibín el-Kóm, Ismáílija aj., která hrála v revoluci klíčovou roli, byla islamiistická setkání nevýznamná. V Alexandrii, která je obecně považována za baštu islamismu, se sešlo na demonstraci jen deset tisíc lidí. To je jen zlomek počtu těch, kteří zde opakovaně protestovali na počátku revoluce a později v listopadu.^[4]

Na demonstraci svolané sítí salafistů se podíleli tři proudy: salafisté, džihádisté a Muslimské bratrstvo. Vnitřně rozpolcené Bratrstvo však váhalo celé týdny a připojilo se až den před pochodem.^[4]

ÚTOK PROTI KŘESŤANŮM

V neděli 9. října v noci zaútočila vojenská policie ozbrojená pendreký spolu s neznámými ozbrojenci a pouličními gangy na demonstraci koptských křesťanů. Do davu bezohledně najížděla vojenská vozidla, gangsteři do davu stříleli a pokřikovali hesla jako „Křesťané, co tu pohledáváte? Tady je islám.“ Při tomto brutálním útoku bylo 26 lidí zabito a 327 zraněno. Útok byl natočen a je k zhlédnutí na internetu.^[5]

Státní média však uveřejnila prohlášení policie, podle něhož bylo zatčeno 45 lidí, a to kvůli vandalismu, napadání vojenského personálu a ničení soukromých aut. Ministr spravedlnosti Mohamed el-Guindy nato pohrozil, že kdokoli se bude podílet na násilnostech, bude poslán před vojenský soud. Premiér Essam Šaraf, jenž byl dosazen vojenskou juntou, obvinil domácí a cizí konspirátory z roz-

poutávání „chaosu“. Státní televize odvysílala v neděli obrázky zraněných vojáků a vyzvala své diváky, aby bránili vojáky v Masperu, kteří prý byli napadeni křesťanskými demonstranty.^[5]

Zatímco pachatelé drobných krádeží a demonstranti jsou souzeni vojenskými soudy (ty soudily již minimálně 10 000 lidí), osm lidí, kteří se podíleli na vypálení kostela v Marinab, bylo předvedeno jen k civilnímu soudu a záhy bylo propuštěno na kauci 500 egyptských liber (1660 Kč).^[5]

MÉDIA V RUKOU SCAF

V lednu během 18 dnů trvajících protestů lícila státní média statisícové demonstrace jako skupiny výtržníků. Když v centru Káhiry vypukly násilné protesty, státní televize Al-Nil TV ukazovala poklidné záběry řeky Nil. Během povstání se řada provládních médií stala terčem demonstrantů. Jedny z největších a nejnásilnějších protestů se odehrály právě před ministerstvem informací, ze kterého státní média vysílají. Pořádkové síly tehdy musely bojovat s protestujícími, kteří se pokoušeli ministerstvo obsadit.^[6]

Ministr informací Anas el-Fekky řídil mohutnou mediální kampaň, která obviňovala protestující ze sabotáže Egypta. Desítky novinářů, včetně těch z Al-Džazíry, byly zatčeny, zraněny a bylo jim vyhrožováno.^[6]

Den po svržení Mubáraka však titulní stránka pro-Mubárakových novin Al-Ahram hlásila, že „lidé porazili režim“. Státní televize gratulovala egyptskému lidu k „vítězství jeho velké revoluce, vedené těmi nejlepšími z mladých lidí“. Dále prohlásila, že „egyptská TV patří egyptskému lidu, a jemu také bude sloužit“. Od reportérů státních televizí, vysílajících z Mubárakova paláce v Káhiře, před kterým se po svržení Mubáraka shromáždily tisíce lidí, jsme slyšeli, že „Egyptané

nyní mohou svobodně dýchat“. Státní deník Al-Gomuríja nyní volal po větší transparentnosti a stěžoval si, že „žraloci starého režimu vysávali z Egypta život“. [6]

Když však v dubnu vypukly další protesty proti vládě, média okamžitě začala obviňovat mladé lidi, že chtějí „zmařit revoluci“. [6]

10. září přepadly policejní síly sídlo Al-Džazíry, zatkly část personálu a zabavily její vybavení. Egyptské úřady rovněž zavřely některé firmy, jež dodávaly Al-Džazíře potřebný materiál. Vojenská rada rovněž rozhodla, že neobnoví licenci satelitních kanálů, které „ohrožují stabilitu země“. Egyptské lidskoprávní organizace se shodují na tom, že se jedná o návrat cenzury a politiky útlaku, uplatňované Mubárakovým režimem. [7]

Média mají bohužel silný vliv na utváření veřejného mínění, a to zvláště proto, že zhruba 35 % obyvatel je negramotných. [5]

VOLBY

V prvním kole voleb získala strana Muslimského bratrstva Svoboda a spravedlnost 36,6 % z 9,7 milionů platných hlasů. Salafistická strana Núr získala 24,4 % hlasů. Voleb se účastnilo 60 % voličů, což je nejvyšší účast v historii Egypta.

ZÁVĚR

I když se na první pohled může zdát, že mezi Muslimským bratrstvem a salafisty je jen malý rozdíl, není tomu tak. Salafisté jsou již od Mubárakovy éry podporováni režimem a státními médii, aby vytvářeli protiváhu vůči protestujícím. Společně s armádou a policií bojují proti demonstrantům a propagují nenávistnou kampaň proti koptským křesťanům. Čím více sílí protesty, tím více se utužuje spojenectví salafistů s vládou. Muslimské bratrstvo se naopak pod tlakem revoluce a svých mládežnických organizací připojilo k protestům proti SCAF a rozpory mezi ním a SCAF se s pokračujícími protesty stále zvětšují.

[1] <http://www.socialistreview.org.uk/article.php?articlenumber=11751>

[2] <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2011/06/2011063904835903.html>

[3] <http://www.socialistreview.org.uk/article.php?articlenumber=11687>

[4] <http://www.socialistreview.org.uk/article.php?articlenumber=11750>

[5] <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2011/10/2011101011637894517.html>

[6] <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/02/2011021361556414860.html>

[7] <http://www.aljazeera.com/programmes/insidestory/2011/09/2011091385641363513.html>

AMAZONIE – MÍSTO PRO TĚŽBU ROPY?

DANA HLADÍKOVÁ

Povodí řeky Amazonky podél hranice Peru s Ekvádorem je jedno z nejvíce biologicky rozmanitých míst na Zemi. Tato odlehlá oblast, která je od Limy, hlavního města Peru, vzdálena asi týden cesty autobusem, lodí a kanoí, je domovem více než 11 000 domorodých obyvatel, kteří spolu tvoří společenství zvané Ačuár. Tito lidé se živí lovem, chytáním ryb a pěstováním plodin. Oblast, kde žijí, se rozprostírá částečně na území Peru a na ekvádorském území v oblastech povodí řek Corrientes, Pastaza a Morona.

OHROŽENÍ

Ekosystém a způsob života v oblasti, kde Ačuárové žijí, je ohrožen těžbou mezinárodních společností, které zde těží ropu a dělají další průzkumy území, z něž chtějí získat „černé zlato“.

CORRIENTES

Ropná pole se pod východním územím Ačuárů na řece Corrientes nachází již od roku 1970, kdy zde začala těžit firma z USA – Occidental Petroleum (Oxy). Nyní tu ropu získává argentinská společnost Pluspetrol. Více než třicet let snižovala Oxy náklady tím, že 9 miliard galonů (1 galon = 3,785 411 784 litrů) vody, kterou k těžbě využili, nechali vytékat přímo do řeky. Tato použitá voda obsahuje vysoce toxické látky, jako např. bariem, olovo a arzén. Během těžby také došlo ke stovkám případů úniku ropy. Místní obyvatelé, včetně dětí, měli pozitivní testy na vysoce nebezpečnou hladinu olova v krvi. Řada z nich také uvádí příklady nesčetných nevysvětlitelných onemocnění, nádorů a potratů – to vše kvůli tomu, že byli vystaveni účinkům ropy. Ryby již nejsou vinou kontaminace vhodné ke konzumu a v půdě lidé nemohou vypěstovat zdravotně nezávadné plodiny. Ačuárové podali v roce 2007 žalobu na ropný gigant Occidental Petroleum kvůli znečištění prostředí a jeho následkům.

Obrázky: Oblast bloku 1-AB v současnosti provozuje Pluspetrol, v letech 1971–2000 byl provozován společností Occidental Petroleum a je předmětem soudního sporu.

PASTAZA A MORONA

Na západ od Corrientes zůstala oblast povodí řek Pastaza a Morona až do

nedávné doby uchráněna od těžby ropy. Dnes však kanadská ropná společnost Talisman Energy (TE) provádí průzkumné vrtv v bloku 64, uprostřed území Ačuárů, i přes jejich vytrvalý odpor. TE nejprve investovala do bloku 64 v roce 2004 spolu s Oxy a od roku 2011 již vlastní 50 % z tohoto bloku a 70 % z bloku 101. Oba tyto bloky pokrývají cca 4 miliony akrů (1,7 milionů hektarů) nedotčeného deštného tropického pralesa a překrývají povodí Morony a Pastazy. Oblast také ovlivňuje komplex mokřadů na řece Pastaza, který se nazývá Pastaza River Wetland Complex a který byl uznán Ramsarskou úmluvou (Ramsar Convention) jako jeden z neproduktivnějších vodních ekosystémů v amazonském deštném pralesu. Mokřady v polovině oblasti bloku 64 jsou klíčové pro rybaření a lov stovek rodin domorodých obyvatel a vlévají se do jezera Rimači (Rimachi), které je největší v peruánské Amazonii.

V roce 2008 a 2010 cestovali představitelé Ačuárů několik dní daleko od svých komunit v deštném pralesu na výroční valnou hromadu TE do jejího sídla v Calgary v Kanadě. Požadovali, aby společnost respektovala práva Ačuárů okamžitě odešla z jejich vlasti. Obrátili se také na peruánskou vládu a v r. 2010 vydali prohlášení, v němž mimo jiné uvedli: „Požadujeme, aby peruánská vláda okamžitě zrušila smlouvy na bloky 64 a 101 a aby Talisman okamžitě ustoupil z našeho území.“

Talisman má oprávnění k provádění seizmických zkoušek a průzkumných vrtů a říká, že má dohodu s několika komunitami, o kterých tvrdí, že jen ty jsou přímo ovlivňovány jeho činností. Ačuárové však zdůrazňují, že vliv vrtů je klíčový pro jejich loviště, vodní zdroje a posvátnou zemi, a tudíž ovlivňuje blaho celého společenství. A bez souhlasu všech Ačuárůnesmí pokračovat. Obvinili TE z podněcování rozbrojů v komunitě. Mezi protestující v květnu 2009 měla TE dopravit ozbrojené členy ačuárského společenství, kteří jsou nakloněni těžbě ropy a kteří téměř vyvolali násilné konflikty.

ÚZEMÍ

Povodí řek Morona a Pastaza je obývané společenstvím Ačuár po mnoho generací. Potoky, loviště, staré farmy,

▲ Amazonie – ropná skvrna na potoce Timu Ensa, blok 1-AB

vodopády a posvátná pohřebiště, to všechno vypráví příběh, který spojuje Ačuáry s jejich předky. Jejich území jim poskytuje vše, co potřebují: léčivé rostliny, palmy, z jejichž listů vyrábějí střechy, možnost lovu, řeky plné ryb a duchovní místa, kde mohou nalézat své vize. Stát Peru uznal práva Ačuárů na jejich zem s titulem „Native Community“ (původní společenství), avšak tento titul byl dán jen třetině kmenových území. Ačuárové během uplynulých šesti let zdokumentovali a zmapovali vše, co je pro ně v území, kde žijí, důležité. Na ploše více než 2,5 milionů arů sídlí více než 40 ačuárských komunit.

NEDÁVNÉ AKCE

V květnu 2011 se zástupci Amazon Watch¹ znovu vydali na výroční valnou hromadu TE. Když se v roce 2010 vydali na tuto schůzi spolu s Amazon Watch také představitelé ačuárské komunity, přijala v důsledku toho TE tzv. Global Community Relations Policy (Celosvětovou komunitní vztahovou politiku), což se zdálo být významným krokem. Nyní však firma navrhla rozšíření těžby ropy na území Ačuárů a rází politiku porušování práv domorodých obyvatel. V dopise, který jí byl nyní doručen, požaduje FENAP (Federación de la Nacionalidad Ashuar del Perú) – největší ačuárská organizace v Peru –, aby TE respektovala práva domorodých obyvatel. V dopise se mj. píše: „Píšeme vám, abychom potvrdili, že odmítáme jakýkoliv průzkum a těžbu na území našich předků. (...) Požadujeme, aby Talisman respektoval naše rozhodnutí, neprováděl těžbu ropy a zastavil veškerou plánovanou průzkumnou činnost.“

V září 2011 ačuárští náčelníci cestovali

do Limy, aby formálně předali vládě petici, ve které žádají, aby bylo respektováno jejich právo na sebeurčení včetně právního uznání jejich původních území. Dále se v petici požaduje zrušení stávajících ropných bloků a státní záruka, že se již na jejich území ani do budoucna nebude těžit ropa. V září také skupina více než 100 domorodých lidí, kteří se nazývají Šuár² či Wampis, zatarasili řeku Moronu a nejméně 4 lodě společnosti Talisman byly zadržovány bloádou, která začala časně ráno u obce Puerto Juan. V listopadu 2011 náčelník Ačuárů jménem Peas Peas Ayui (pozn.: angl. přepis) cestoval znovu do Kanady. Vydal se zde na dvoutýdenní kampaň po čtyřech kanadských městech, aby zvýšil povědomí o tom, co TE provádí v Amazonii. „Řekl jsem generálnímu řediteli společnosti Talisman Johnu Manzoni, že nechceme těžbu ropy na území našich předků, ale Talisman odmítá respektovat naše právo žít v míru a harmonii,“ řekl Ayui, nově zvolený předseda FENAP. „Bojím se, že Talisman vytváří konflikt mezi bratry a sestrami, a mám strach, že těžba ropy zničí životní prostředí, pokud bude Talisman pokračovat v přehlížení našich požadavků.“

TALISMAN VNÁŠÍ NÁSILÍ DO PERUÁNSKÉ AMAZONIE

V prosinci 2011 přinášejí dva kněží, kteří zde působí, šokující svědectví o tom, co se nyní děje v Amazonii. „Jsme na pokraji genocidy,“ říká otec Diego, který pracoval deset let s lidmi ze společenství Ačuár a Šuár-Wampisi. „Přítomnost Talismanu vytváří konflikt mezi těmi, kteří jeho činnost přijímají, a těmi, kteří ji

odmítají, a takový konflikt zde v džungli může stát mnoho životů.“ Výpověď přes satelitní telefon podává ze vzdáleného společenství Kujunca (Kuyuntsa) otec Diego spolu s otcem Luisem Bolou, který žije v oblasti již padesát let. Vyjadřují obavy, že strategie TE „rozděl a panuj“ a podloudné přesvědčování místních, aby ji přijali, je reálnou hrozbou konfliktu. „Situace zde se zhoršila (...) s konfliktem před dvěma měsíci, kdy došlo ke konfrontaci mezi lidmi Šuár-Wampis a Talismanem. Šuárové-Wampisové si stěžovali, že říční přeprava Talismanu – motorové čluny a remorkéry – decimuje populaci ryb. Několik malých kánoí bylo také zničeno a potopeno obrovskými vlnami, které se tvoří, když kolem prolouvají firemní lodě. Největší vliv však Talisman má na rozdělení lidí.“

Příkladem je společenství Šuár-Wampis: „Bylo rozděleno na dvě části, kvůli penězům a tomu, co zaměstnanci Talismanu dělají, a jedna část podporuje Talisman.“ Společenství jsou rozdělená a vznikly organizace, které mají k Talismanu různé postoje. „Organizace Wampis se rozhodla postavit Talismanu v uspořádaném protestu, avšak situace byla velmi napjatá a došlo ke konfliktu, který málem skončil výstřely. Část Ačuárů spolupracuje s Talismanem a ti se postavili proti svým vlastním bratrům z organizace Wampis se zbraněmi – se zbraněmi! (...) Ačuárové z organizace FASAM řekli, že jediným řešením je zabíjení. Říkali: „Získáme krev Wampisů a až zemřou, oženíme se s jejich ženami (...),“ jedině skrz zabíjení může Talisman pokračovat v práci.“

Všechno tohle vytvořilo velmi napjatý konflikt, který se nakonec podařilo do jisté míry vyřešit prostřednictvím dialogu. Zástupci Talismanu a peruánské vlády přišli a dosáhli dočasného příměří. Situace však není vyřešena, jen odložena, aby se zabránilo krveprolití mezi Ačuáry z Morony (organizace FASAM) a Wampisy z organizace OSHDEM (Organización Shuar de Morona), kteří jsou již rozděleni, a organizací ORDEM (...). „Myslím, že Talisman je plně zodpovědný za nehody nebo úmrtí, které mohou nastat, protože Talisman a jeho pracovníci jsou hnací silou, která rozděluje organizace. To, co tady dělají (pozn.: v povodí řeky Pastazy) spolu s některými bývalými náčelníky, je rozdělování lidí a způsobí to smrt a zkázu. Jsme na pokraji genocidy, genocidy mezi národy kvůli bojům za to, aby zde byla tato společnost.“

„Mnoho lidí se ocitá v obtížných situacích, protože pracovníci Talismanu (...) používají tajné a podvodné způsoby, aby přesvědčili a rozdělili lidi a mohli tak

1 Amazon Watch – nezisková organizace vzniklá roku 1996 na ochranu deštných pralesů a za účelem prosazování práv původních obyvatel Amazonie.

2 Šuárové – spolu s Ačuáry a dalšími jsou podskupinou národů Chivaro (Jivaro), což je souhrnný název pro domorodé obyvatele žijící v oblasti horních toků řeky Maraňón a jejich přítoků v severním Peru a východním Ekvádoru.

▲ Açuárský náčelník Peas Ayui

vstoupit do tohoto území. Jako salesiánští misionáři jsme touto situací velmi znepokojeni. Chceme po Talismanu, aby respektoval lidi, kteří s ním nechtějí spolupracovat a kteří se nesnaží si ostatní kupovat a klamat je penězi. Jejich postoj (pozn.: Talismanu) vytváří obrovské riziko pro zdejší způsob života, narušuje přirozenou rovnováhu společenského systému domorodých lidí peruánské Amazonie. Jako misionáře nás velice zajímá všechno to tříštění organizací domorodých obyvatel. (...) Především se obáváme problémů, které se začínají tvořit v organizacích, které spolupracují s Talismanem. Berou lidi do měst a zasvěcují je do morálních přechodů. Zprostředkovávají jim prostitutky, a tím se mezi nimi šíří pohlavní nemoci. V oblasti Açuárů, kde Talisman působí, se zvýšil počet pohlavních nemocí, jako je syfilis či kapavka, a je zde i první případ

AIDS. Když jsme o tomto problému, o zvýšené sexuální promiskuitě, která se v populaci rozmohla, řekli Talismanu, odpověděli nám: „To je důvod, proč tu jste, je třeba, abyste tento problém řešili.“

NA STRÁNKÁCH TALISMANU

Na svých webových stránkách se TE chlubí tím, jak vychází vstříc domorodým organizacím, jedná a podepisuje s nimi smlouvy. Můžeme se zde dočíst např. to, že v roce 2012 poskytne přes 3 miliony dolarů na financování iniciativ místních komunit, které určí zúčastněné organizace. Budou podporovat zdraví, vzdělání, přístup k elektřině, pracovní příležitosti a životní prostředí. Jinými slovy si budou za pro ně směšně malý obnos peněz kupovat souhlas místních s těžbou. A jak mohou mluvit o podpoře životního prostředí? Cožpak těžba ropy uprostřed amazon-

ského deštného pralesa není v přímém rozporu s přirozeným životním prostředím?

AMAZONIE – PŘÍRODNÍ DIV SVĚTA (NA JAK DLOUHO?)

V případě těžby ropy v amazonském deštném pralese jde o souboj přirozeného životního prostředí a touhy po peněžním zisku společností, jako je Talisman. V sázce jsou životy lidí, zvířat a rostlin. Ekosystém, který zde funguje tisíce let, je jedním z posledních nedotčených míst na Zemi. Je to úžasná zelená živá plocha, která by měla být zachována a ochráněna. Příroda zde není zdaleka probádána a neustále jsou tu nacházeny nové rostlinné a živočišné druhy. Jen v letech 1999 až 2009 zde bylo dle Světového fondu ochrany přírody (WWF) objeveno více než 1200 nových druhů fauny a flory. Mezi nově nalezenými bylo zastoupeno 637 druhů rostlin, cca 500 druhů ryb a obojživelníků včetně 24 druhů jedovatých žab, dále 55 druhů plazů, 39 druhů savců a 16 druhů ptáků. Na jedné straně tedy můžeme žasnout nad dosud neznámými organismy, avšak na druhé straně vlivem působení člověka jiné druhy nenávratně mizí.

PETICE

Na stránce <http://amazonwatch.org/work/talisman> můžete podepsat petici proti činnosti společnosti Talisman v Amazonii.

Zdroje: www.amazonwatch.org,
www.talisman-energy.com

DAVID HARVEY A OBNOVA ZÁKLADŮ LEVICOVÉHO MYŠLENÍ II

RUDOLF PŘEVRÁTIL

Oprávněná nespokojenost levice se svou vlastní myšlenkovou výbavou vybízí k novému poznávání samotných základů levicového myšlení. Jednu z možností, kterým směrem jít, přitom alternativu hluboce založenou, nabízí dílo Davida Harveyho. Chceme-li charakterizovat hlavní rysy Harveyho myšlení o společnosti, je vhodné zaměřit se na tři jeho knihy, v nichž tyto rysy plasticky vystupují: na *The Condition of Postmodernity* (1989, „Situace postmoderny“, v dalším odkazech SP), *A Brief History of Neoliberalism* (2005,

„Stručné dějiny neoliberalismu“, SDN) a *The Enigma of Capital and the Crises of Capitalism* (2010, „Záhada kapitálu a krize kapitalismu“, ZK).

OBNOVENÍ PROJEKTU OSVÍCENSTVÍ

Harvey vyzývá k obnovení „projektu osvícenství“ a k pokračování v „projektu modernity“, který z osvícenství vychází. Sdílí přesvědčení o síle lidského rozumu a vědeckého poznání jako nástrojů – ve skutečnosti jediných nástrojů, které máme k dispozici k lepšímu, svobodnějšímu

uspořádání lidských záležitostí. Bere přitom v úvahu kritiku osvícenství a modernity, z nichž jako nejzávažnější vystupuje kritika přicházející z vlastních, levicových řad: Adornova a Horkheimerova Dialektika osvícenství, psaná, jak Harvey poznamenává, „ve stínu Hitlerova Německa a Stalinova Ruska“. Bude-li dána účinná odpověď na tuto kritiku, bude také odpovědí na kritiku zprava, filozoficky založenou např. na Nietzsche nebo Heideggerovi. Harvey k tomu v SP říká:

„Zda byl osvícenský projekt od začátku

odsouzen k tomu, aby nás uvrhnul do kafeinského světa, nebo nikoli, zda nutně vedl či nevedl k Osvětlení a Hirošimě, jestli mu vůbec zbyla nějaká síla, aby utvářel a inspiroval současné myšlení a jednání, to jsou klíčové otázky. Někteří, jako Habermas, tento projekt nadále podporují, ač se silnou dávkou skepse pokud jde o cíle, trýznivou nejistotou ohledně vztahu mezi prostředky a účely a s jistým pesimismem co do možnosti uskutečnění takového projektu za současných ekonomických a politických podmínek. A pak jsou lidé – a to je, jak uvidíme, jádro postmoderního filozofického myšlení – trvající na tom, že musíme osvícenský projekt ve jménu lidské emancipace zcela opustit. Jaké stanovisko zaujmeme, závisí na tom, jak vysvětlíme „temnou stránku“ našich nejnovějších dějin a do jaké míry ji připišeme buď vadám osvícenského rozumu, nebo tomu, že nebyl správně používán.“

Značná část SP je pak věnována podrobnému historickému rozboru různých projevů a aspektů „osvícenského rozumu“. Tato analýza vyjevuje jeho slabé stránky a slepé uličky, z nichž pak myšlení jakoby vycouvává, aby zamířilo k tomu, co dostalo název postmodernismus. Ovšem stejně pečlivá analýza „situace postmodernismu“ poukazuje na jeho vlastní závažné slabiny (např. nahrazování etických pohledů a soudů estetickými), z nichž jediným východiskem je návrat k rozumu, návrat poučený tím, co se se samotným rozumem stalo od doby jeho osvícenského vzepětí.

OBNOVA HISTORICKÉHO MATERIALISMU, HISTORICKO-GEOGRAFICKÝ MATERIALISMUS

Postmodernu, podobně jako osvícenství a modernu, zkoumá Harvey jako „historicko-geografickou situaci“. Vyvozuje logické důsledky z faktu, že čas je úzce spjat s prostorem a že pohyb lidských společenství, jejich proměny, vývoj, vznik a zánik probíhá jak v čase, tak v prostoru. Důležitou úlohu v analýze těchto procesů sehrává pojem „časoprostorové komprese“, který popisuje základní rys těchto společenských pohybů objevující se už v prvopočátcích moderny a dnes vystupňovaný až do krajnosti. Harveyho výklad se opírá o velké množství dílčích postřehů a analýz, čerpajících materiál z různých rovin společenských procesů a struktury, v SP s velkým důrazem na rovinu kulturní a její sociální souvislosti. S trochou zjednodušení se pak dá o jeho dvou dalších knihách říci, že v SDN převládá faktická politická, zatímco v ZK faktická ekonomická.

Na tomto základě je možné, jak píše Harvey v závěru SP, zahájit protiútok proti postmoderně s novou myšlenkovou výba-

vou, „protiútok vyprávění proti obrazu, etiky [návratu k principu pravdy a spravedlnosti] proti estetice, projektu Děni proti Bytí a hledat jednotu v rozdílnosti, a přitom v takovém kontextu, v němž je jasně pochopena moc obrazu a estetiky, problémy časoprostorové komprese a význam geopolitiky a jinakosti. Obnova historicko-geografického materialismu může pak opravdu napomoci příklonu k nové verzi osvícenského projektu.“

Jestliže širší pojetí historického a geografického materialismu může napomoci k obnově osvícenského projektu, jestliže – jak plyne z Harveyho přístupu – je jeho uplatnění dokonce podmínkou obnovy osvícenského projektu, pak platí i obrácený vztah. V širším kontextu osvícenství a moderny nahlíží Harvey také Marxovo dílo, pilíř, o němž Harvey opírá a na němž buduje své vlastní teoretické koncepty.

HARVEY A MARX

Že je Harvey znalcem a významným vykladačem Marxova díla, není zde třeba podrobněji dokazovat. Lze odkázat např. na bibliografii vlastních Harveyho prací nebo na jeho po desetiletí propracovávaný seminář o Marxově Kapitálu, který je přístupný také na internetu a těší se mimořádnému zájmu. Specifičnost Harveyho přístupu spočívá v tom, že chápe Marxe jako „jednoho z velkých raně moderních autorů“. K vůdčím postavám modernismu v jeho různých projevech a v různých údobích, kterým věnuje Harvey pozornost, patří vedle Marxe např. Goethe (např. závěr Fausta!), Saint-Simon, Baudelaire s jeho definicí modernity, Dostojevskij, Simmel a Benjamin. Přelomový význam Marxova díla spočívá podle Harveyho hlavně v tom, že neodvolatelně zpochybnilo osvícenskou představu o harmoničnosti „světa rozumu“ tím, že do modernity vneslo třídní dimenzi. Komunistický manifest popřel Saint-Simonovu tezi o osvobozující moci „sdružených kapitálů“.

Marxovo dílo, myšlenkově koření v osvícenství, poskytuje klíč k hlubšímu pochopení historické trajektorie moderny a postmoderny. Na druhé straně tímto způsobem vysledovaná „logika“ historického vývoje nabízí vodítka k dalšímu kritickému rozvíjení marxovského myšlení.

Jak již bylo řečeno, Kapitál inspiroval Harveyho k další pozoruhodné inovaci, podstatně jemnějšímu pohledu na strukturu společnosti a v ní probíhající procesy, než bylo zvykem v dosavadní „marxistické“ tradici. K této otázce se ještě podrobněji vrátíme. (Mimochoodem dlužno říci, že termínu „marxismus“ se Harvey vyhýbá; zřejmě je mu blízký známý Marxův výrok „já nejsem žádný marxista“.)

ALTHUSSER A PSYCHOANALÝZA

Tím se Harveyho přístup zásadně liší od přístupu Althusserova, který má sklon vykládat Marxovo dílo z něho samotného, případně pak – při dalším interpretování Althusserovy interpretace – zabočovat do psychoanalýzy, zejména v její lacanovské verzi. Harvey sice věnuje pozornost schizofrenii jako společenskému jevu a odvolává se přitom na Lacanovu definici schizofrenie, ale dnes módní psychoanalytické interpretování Marxe je mu cizí.

Vyplývá to ostatně z celkové logiky Harveyho myšlení. Jestliže volá po návratu k racionalitě jako vodítku vědomého společenského jednání, neznamená to, že by nutně popíral iracionální a podvědomé pohnutky jednání člověka, ani možnost tuto iracionalitu a podvědomí racionálně zkoumat. Jednání vedoucí k lidské emancipaci je však třeba hledat ve sféře racionality.

POKROK

Jedna ze zásadních korekcí, kterou musí doznat osvícenský projekt při svém obnovení, se týká jeho původní víry v nutný a lineární pokrok lidstva. Neznamená to opuštění myšlenky pokroku. Ten však není zaručen nějakým obecným historickým zákonem, není nutný, jen možný a závisí na úrovni poznání, etickém zaměření, síle a odhodlanosti lidí a společenských skupin, které o pokrok usilují. I když takovou formulaci v Harveyových knihách doslovně nenajdeme, lze tímto způsobem shrnout celkové směřování jeho úvah. Od představy obtížného, ale nezvratného vzestupu ke „zpívajícím zítřkům“ se nevracíme k představě Sisypa valícího do kopce opakovaně a zbytečně svůj balvan. Mezi vírou v zaručený úspěch a naprostou beznadějí je velký a reálný prostor nutného jednání s nenulovou šancí na úspěch. Ovšem úspěch, který nikdy nebude konečný. Dokud bude lidstvo existovat, jeho dějiny se nezastaví, přinášeje stále další vrcholy i propasti, vzestupy i pády.

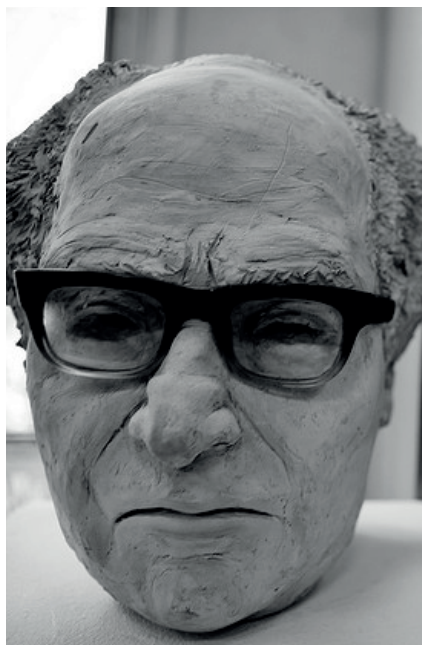
V závěru SP charakterizuje Harvey návrat k osvícenskému projektu slovy R. Poggioliho: „...pro modernisty platí současnost jenom díky možnostem své budoucnosti, pouze jako matrice budoucnosti, v té míře, do jaké je kovárnou dějin v neustávající metamorfóze viděné jako permanentní duchovní revoluce.“ Z jejich hlediska je každému věku souzeno dosáhnout „plnosti svého času, nikoli svým bytím, ale děním“.

Pokračování v příštím čísle.

JE STALINISTICKÝ REŽIM PROGRESIVNÍ?

TONY CLIFF

Přetiskujeme další kapitolu z analýzy minulého režimu, kterou vypracoval Tony Cliff ve své knize Státní kapitalismus v Rusku.

▲ Socha Tonyho Cliffa od jeho manželky

Společenský řád, který je nezbytný pro rozvoj výrobních sil a jenž vytváří nezbytné materiální podmínky pro vyšší společenský řád, je progresivní. Musíme však zdůraznit, že jde jen o nezbytné materiální podmínky. Kdyby šlo o všechny podmínky (včetně třídního vědomí, existence masové revoluční strany, atd.), pak by byl každý společenský řád progresivní, neboť už jejich existence by prokazovala, že zde není žádný důvod pro jeho svržení.

Z této definice však nevyplývá, že je-li společenský řád reakční, pak vždy představuje překážku pro rozvoj výrobních sil, která tento rozvoj zastaví nebo zásadně zpomalí. Není pochyb o tom, že evropský feudalismus od třináctého do osmnáctého století byl reakční. To však vůbec neznamená, že by se v té době zpomalil rozvoj výrobních sil. Naopak, výrobní síly se rozvíjely ještě rychlejším tempem než předtím. Podobně, když Lenin tvrdil, že období imperialismu (to začíná v posledních desetiletích devatenáctého století) znamená úpadek a rozpad kapitalismu, tak současně říkal:

Bylo by chybou se domnívat, že tento úpadek vylučuje možnost rychlého růstu kapitalismu. Tak tomu není. V epoše

imperialismu vždy existují jistá průmyslová odvětví, vrstvy buržoazie a určité země, jež se této obecné tendenci více či méně vymykají. Celkově se kapitalismus rozvíjí mnohem rychleji než dříve. Avšak tento růst se stává obecně stále nerovnoměrnějším. Tato nevyváženost se přitom projevuje rozkladem a úpadkem zejména v těch kapitálově nejbohatších zemích (jako např. Anglie). [10]

Lenin mluvil o úpadku kapitalismu a jedním dechem přitom dodával, že demokratická revoluce v Rusku, která by smetla zbytky feudalismu, by otevřela obrovské možnosti rozvoje ruského kapitalismu, který by se rozvíjel americkým tempem. A tento názor zastával i v té době, kdy byl již přesvědčen, že „demokratická diktatura proletariátu a rolnictva“ by mohla splnit úlohu buržoazní revoluce v Rusku.

Při pohledu na údaje o světové průmyslové výrobě od roku 1891 vidíme, že v období imperialismu mají výrobní síly daleko od absolutní stagnace [11]:

Co se týče výrobních kapacit, pak

Světová průmyslová výroba	
1913: 100	
1891	33
1900	51
1906	73
1913	100
1920	102
1929	148

musíme vzít v úvahu i takové věci jako např. využívání atomové energie, abychom si udělali obrázek o tom, kam až se výrobní síly dostaly.

O zaostalých zemích, izolovaných od zbytku světa, bychom mohli říci, že by pro ně byl kapitalismus progresivní. Kdyby např. válka zničila všechny západní země, pak by indický kapitalismus čekala neméně dlouhá a slavná budoucnost jako britský kapitalismus v devatenáctém století. Totéž by platilo i pro ruský státní kapitalismus. Revoluční marxisté však berou svět jako náš výchozí bod a dochází proto k závěru, že kapitalismus je reakční ať už se nachází kdekoli. Problémem lidstva, jež musíme dnes, kdy je ohrožena sama existence lidstva, řešit, není rozvoj výrobních sil, ale vytvoření

takových společenských vztahů, které by umožnili jejich využití.

Ruský státní kapitalismus je proto, bez ohledu na rychlý rozvoj výrobních sil, reakční. Tento závěr by se dal vyvrátit jen tím, pokud by se prokázalo, že světový kapitalismus ještě nevytvořil materiální podmínky nezbytné pro zavedení socialismu, nebo že stalinistický režim vytváří jiné nezbytné podmínky pro socialismus než které existují ve světě. Předchozí rozbor nás vede k závěru, že již nejsme v období socialistické revoluce. Nanejvýš lze říci, že stalinistické Rusko odkáže socialismu vyšší koncentraci kapitálu a dělnické třídy, než kterákoliv jiná země. Ale to je jen kvantitativní rozdíl. Porovnáme-li ekonomiku USA a Anglie, zjistíme, že koncentrace kapitálu a socializace práce je v USA mnohem vyšší než v Anglii. To však neznamená, že by byl dnešní kapitalismus v USA historicky progresivní.

Dalo by se říci, že plánování v Rusku je prvek, jež činí ruskou ekonomiku progresivnější ve srovnání s kapitalismem jiných zemí. Toto tvrzení je však zcela nevhodné. Dokud nebude mít dělnická třída úplnou kontrolu nad výrobou, pak budou dělníci jen objektem plánování, a nikoli jeho subjektem. Pro celou ekonomiku Ruska platí totéž, co pro plánování v rámci obřího podniku Ford. Dokud budou dělníci jen objektem plánování, tak pro ně plánování zůstává jen jednou z materiálních podmínek nezbytných pro socialismus. Jedná se jen o průvodní jev vysoké koncentrace kapitálu a dělníků.

V továrně, jež zaměstnává 100 000 dělníků je plánování mnohem složitější a rozvinutější než v továrně se 100 dělníky. Totéž platí pro státní kapitalismus, který zaměstnává 10 000 000 dělníků. To však vůbec neznamená, že výrobní vztahy ve velkém podniku jsou ve srovnání s menším podnikem progresivnější. Plán každého z nich je dán jen slepými vnější silami konkurence mezi nezávislými producenty.

Již samotná existence stalinistického režimu dokazuje jeho reakční charakter. Neboť bez porážky Říjové revoluce by stalinistický režim vůbec neexistoval, a bez vyspělosti světa pro socialismus by říjnová revoluce nemohla propuknout.

VÁCLAV HAVEL A AMERICKÝ RADAR

JAN MÁJÍČEK

▲ Havel a Bush v objetí

Do zahraničněpolitické debaty přispěl Václav Havel několikrát. Jako končící hlava státu podepsal v roce 2003 dopis, kterým podpořil americký útok na Irák. V dopisu se opakovaly nesmysly o tom, že „irácký režim a jeho zbraně hromadného ničení znamenají hrozbu pro svět“ a „skutečné pouto mezi Spojenými státy a Evropou tvoří hodnoty, které sdílíme: demokracie, osobní svoboda, lidská práva a vláda práva“. Postavil se tak nejen proti oficiální pozici vlády

Vladimíra Špidly, která byla ve svém postoji váhavá, ale i proti názoru většiny obyvatel Evropy, kteří tou dobou už protestovali na masových demonstracích. Společnost mu tvořili španělský premiér José Maria Aznar, kterého o rok později pomohly svrhnout masové protiválečné protesty, José Manuel Barroso, tehdejší portugalský premiér a dnes předseda Evropské komise, Silvio Berlusconi, k němuž není potřeba nic dodávat, Peter Medgyessy, dánský sociálnědemokratický premiér a od roku 2009 tajemník NATO, Leszek Miller, premiér a představitel Svazu demokratické levice, a nakonec Tony Blair.

Své jednostranné uvažování, které tak hezky popsal Noam Chomsky (viz článek v této Solidaritě), ale naplno Havel projevil v kauze amerického radaru v Brdech. Zde se od začátku stavěl na stranu zastánců jeho vybudování. To by nebylo nic zvláštního a sledovalo by to logiku jeho politického vývoje po roce 1989. Co už zásadní bylo, byl způsob, jakým do debaty vstoupil. Vytyčil dva základní pilíře. Jedním byla otázka dluhu, který máme vůči Spojeným státům a který se táhne daleko do minulosti, do roku 1918, kdy se USA zasadily o vznik Československa. Nemá zde asi cenu příliš zdůrazňovat, že bylo za horizontem Havlova

uvažování, že USA tehdy podpořily rozpad Rakousko-Uherska především proto, aby ve střední Evropě vznikl „ochranný val“ malých, na USA navázaných států, který by zabránil šíření ruské revoluce na Západ.

Druhým pilířem bylo tvrzení, že ti, kdo odmítají radar, chtějí zvrátit poměry po roce 1989. Jsou to tedy komunisté, převlečení komunisté nebo naivkové ve službách komunistů.

Vrcholem jeho proradarového angažmá bylo vyjádření při výročí 17. listopadu v roce 2008. Tehdy popřel samotné základy svého dřívějšího důrazu na občanskou aktivitu, když řekl, že „se stala chyba, že ten radar je vůbec nějakým takovým celonárodním tématem“. ¹ Použil stejnou metodu, jakou používal při výběru hostů na své Fórum 2000. Budeme kritizovat to, co se nám hodí. Porušování lidských a politických práv v zemích, které jsou spojenci USA, neexistuje. A Češi by měli být rádi a oni se místo toho snaží prosazovat své názory.

Porážka radaru a úsilí, které k tomu vedlo, bylo předznamenáním, že éra jeho jednostranné politiky skončila.

¹ <http://video.novinky.cz/video/doporuujeme/?page=121&videoid=3882>

EGON BONDY O VÁCLAVU HAVLOVI

PŘIPRAVIL MARTIN ŠAFEEK

Egon Bondy (1930–2007) – český básník, prozaik a filosof. Legenda českého undergroundu. Skládal texty skupině Plastic People of the Universe, jejíž perzekuce se stala startovním bodem pro vznik Charty 77. Bondy, který psal po celou dobu normalizace do šuplíku, však stál na pozicích od Charty nalevo. Hlásil se k revolučně marxistickým postojům, které chápal zásadně v opozici vůči minulému režimu. Stejně jako byl ostře kritický vůči předlistopadovému establishmentu, zůstal kritický i vůči novým pánům po listopadu 1989. To se odráží i na proměně jeho vztahu k Václavu Havlovi.

PŘED LISTOPADEM 1989

Pan Havel je dnes u souzení
A mně je bídě k usouzení
Kam za třicet let dospěla jsi
Vlasti moje kdys plná krásy
Pan Havel je dnes u souzení

(polovina října 77)
Básnické dílo 9

PO LISTOPADU 1989

Jak jste věřili ve svobodu
A zbyla z ní svoboda obchodu
t. j. podvodu
Zalízt pod vodu
a tam utopit byste se měli
vy co jste na Václaváku v nadšení vyváděli
To co jste chtěli jste dostali:
zas vám akorát nasrali
A rvát vlasy by si měl pan Havel
jak to s váma sválel

(20. 12. 1989)
Ze sbírky *Dvě léta*

Za tři čtvrtě hodiny přestane existovat stát
v němž jsem se narodil a žil
Lůza z celého světa se sjela to uvidět
A s českými japíky a veksláky to oslavuje
Hanba ve svých smradlavých hadrech
přisedla teď k opulentní tabuli Václava Havla
a Václava Klause
aby se mlčky dívala
Není z těch strašidel jež lze utopit
v lahvičkách šampaňského
Posedí a odejde ale zanechá na jejich
tváři otisk své ruky

(31. 12. 1992; 23.15 hodin)
Ze sbírky *Ples upírů*

Výbor Bondyho básní o Havlovi v nezkrácené podobě na www.socsol.cz

Takovouto situaci ilustruje Havlův text Složitá situace (1), nicméně zde není ještě pracováno s grafickou vlastností slov, i když je text do Antikódů zařazen.

V básni Bariéra (2) je již grafická stránka textu využita. Slovo „já“ je odděleno od slova „ty“ opakujícím se slovem „slovo“, které je vrstveno jedno na druhé a vytváří tak onu bariéru – paradox, kdy slova, která mají primárně sloužit k sblížení a pochopení, porozumění lidí navzájem, vytvářejí pověstnou existenciální zeď – bariéru, kvůli níž se lidé vlastně dorozumět nemohou. V tomto typogramu však grafická stránka podporuje a umocňuje obsah, tudíž „dvojitou vazbu“ nevytváří.

Příklad básně, který takovou vazbu vytváří, je třeba poměrně snadno uchopitelný typogram bez názvu (3), kdy je opakující se slovo „svoboda“ uspořádáno do kříže, tudíž grafická forma vytvořeného znaku představuje pravý opak jeho stránky obsahové. Politické konotace jsou na první pohled evidentní.

Mnohem obtížněji uchopitelnou báseň představuje seskupení neustále se opakujícího slova „život“ do kříže (4). Na první pohled se jedná o tentýž princip, který byl uplatněn v předchozí ukázce: sémantická stránka slova „život“ je v jednoznačném protikladu v grafickém uspořádání slov. Při pootočení perspektivy však dostaneme znepokojující pohled. Není náhodou symbol kříže ve spojení se slovem „život“ použit v tomto případě jako vizuální vyjádření pořekadla „život je kříž“? Zde se čtenář dostává do nové dimenze „dvojité vazby“, do jakési „dvojité vazby“ na druhou.

Tuto perspektivu umocňuje další báseň Složitá situace (5), kde Havel jednoznačně využívá konotace kříže jako symbolu smrti. Dle profesora Steinera

jde zřejmě o vyjádření situace reformních členů KSČ po roce 1969, kteří byli v podobně nezáviděníhodné situaci jako Buridanův osel, jenž si nemohl vybrat mezi dvěma stejnými kupkami sena, tudíž vyhladověl k smrti. Sužování marnými pokusy o usmíření Kremlu, v zoufalé naději, že se jim tak podaří zachránit alespoň malý zlomek jejich akčního programu, Dubček & spol. vážili a přešlapovali, dokud někteří zásadovější soudruzi nepřivedli jejich trýznivě prodlužovaná muka k milosrdnému konci.³

Po tomto posledním příkladu se můžeme konečně podívat na některé pasáže Havlova politického života, jež se nám nyní vyjeví ve světle vrženém jeho vlastní tvorbou. Když se po roce 1989 jako prezident ocitl ve stejné situaci jako výše zmiňovaný osel (musel volit mezi věrností svému postoji vůči ideologičnosti systému, který sám označil jako mafiánský kapitalismus, a samotnou integrací do tohoto systému), nerozhodností nevyhladověl k smrti, nýbrž se snažil zastat pozici humánního kapitalisty, klást důraz na morální hodnoty a podporovat „kapitalismus s lidskou tváří“. Jak ukazuje Slavoj Žižek, „kapitalismus s lidskou tváří“ je však stejně utopický jako byla touha po vybudování „socialismu s lidskou tváří“, jelikož souřadnice tohoto reálné fungujícího systému něco takového apriori vylučují. Paradox „dvojité vazby“, do kterého se zde chytil Havel politik, je totožný s tím, kterým usvědčoval z rozporu ideologii minulého režimu Havel umělec. President Havel tudíž pod maskou falešného humanismu tajně zvolil zradu sebe sama.

Je naprostou ironií osudu, která rozpor v osobnosti Václava Havla vyhrocuje

do absurdity, že další příklad z Havlovy vizuální poezie přímo odpovídá situaci, na kterou báseň útočí. Jedná se o typogram Válka (6), který konotuje orwelllovský pojem „doublethinku“ „válka je mír“. Havel umělec zde přesně v intencích „dvojí vazby“ napadá to, čím se v budoucnu stane Havel politik. Obhajoba násilné intervence NATO do země bývalé Jugoslávie pojmem „humanitární bombardování“ v sobě skrývá právě tento děsivý rozměr. Absurdita je vyhrocena do úplného vrcholu, kdy je do paradoxu „dvojí vazby“ lapeno stanovisko, které Havel jako prezident zastával.

Člověku, jehož úsudek nezkaluje sentiment nad roztomile lidskou postavou stárnoucího Havla, netřeba již dále ukazovat, jaký tragický obrat od satiricky kousavého kritika ideologie minulého režimu k obhájci cynického kapitalistického statu quo nastal. Poslední ukázka ze sbírky Antikódy je již jen doplňujícím fragmentem mozaiky života lapeného do paradoxu „dvojí vazby“, sítě, kterou si Havel sám na sebe utkal. Kult osobnosti (7), kterým se Havel částečně již za svého života, beze zbytku pak v momentu své smrti stal, již netřeba dále rozebírat.

Obšírně zde rozebrat Havlovu poezii bylo nutným krokem k pochopení jeho posledního antikódu, monstrózně komponovaného velkolepého geniálního díla, kterým se stal zcela v intencích Havlovy vlastní poetiky sám jeho život – antikód nejabsurdnější a absolutní – „Václav Havel“.

*Teoretická reflexe Havlových básní
čerpána z přednášky prof. Petra Steinera
(viz níže).*

3 Tamtéž

Solidarita .tv

www.solidarita.tv

DOPLNĚNO O NOVÉ ZÁZNAMY: PŘEDNÁŠKA Z DOMU ODBOROVÝCH SVAZŮ NA TÉMA ODBORY VČERA, DNES A ZÍTRA; NOVÉ SEMINÁŘE SOCIALISTICKÉHO KRUHU A PRAŽSKÉ ŠKOLY ALTERNATIV; PŘEDNÁŠKY Z LONDÝNSKÉHO MARXISMU 2011; ILONA ŠVIHLÍKOVÁ O SOUČASNÉ EKONOMICKÉ KRIZI A MNOHÉ DALŠÍ.

SOCIALISTICKÝ KRUH
SDRUŽENÍ PRO LEVICOVOU TEORII

www.sok.bz

✪ PROTI KAPITALISMU

Kapitalismus dnes nedokáže řešit nejzákladnější problémy lidské společnosti či přímo jejich řešení znemožňuje. Tím nejenže brání dalšímu pokroku na cestě ke svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti, nýbrž ohrožuje i samu existenci lidstva. Celá dnešní společnost žije z výsledků práce námezdně pracujících většiny obyvatelstva.

Pouze kolektivní převzetí celospolečenského bohatství pracujícími a demokratické plánování, řízení výroby a distribuce jejích výsledků mohou vést k svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti.

Dnešní systém je v principu nereformovatelný. Struktury současného parlamentu, armády, policie a soudní moci byly vytvořeny vládnoucí třídou a jsou konstruovány tak, aby bránily její výlučné postavení.

Stejně odmítavý postoj zaujímáme k minulému režimu z let 1948–89 (a také k ostatním režimům ve východní Evropě, Číně, apod.), který nepovažujeme za socialismus, nýbrž za státně byrokratickou formu kapitalismu. Místo toho se hlásíme k tradici levé opozice proti těmto režimům.

✪ ZA SOCIALISMUS ZDOLA

Podporujeme boje pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, za bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení, za rovný přístup ke vzdělání a informacím a všechny jejich ostatní emancipační snahy. Místo parlamentní politiky prosazujeme alternativu nezávislé aktivity pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací, apod.

Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození. Místo institucí kapitalistického státu navrhujeme systém společenské samosprávy, tedy úplné rozšíření demokracie do všech sfér společenského i hospodářského života.

✪ SOLIDARITA

Úsilí o socialismus je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví pracující různých zemí, různé barvy pleti, různé národnosti, různého pohlaví, sexuální orientace či profese. Podporujeme tedy

kampaně a boje proti rasismu, za úplnou politickou i ekonomickou rovnost žen a mužů, proti diskriminaci homosexuálů a lesbiček, apod.

Fašismus považujeme za akutní hrozbu pracující třídy a svobodám a demokratickým právům, které v minulosti vybojovala. Boj proti fašismu je pro nás navýsost aktuální a prioritní.

✪ REVOLUČNÍ ORGANIZACE

Aby bylo možno efektivně prosazovat tyto myšlenky, je třeba, aby se nejbojovnější části pracující třídy, studentstva a mládeže zorganizovaly v revolučně socialistickou stranu, jejíž zárodkem chceme být. Vybudovat takovou stranu je možné pouze účastí ve skutečném dělnickém hnutí a aktivitou v masových organizacích pracující třídy – například v odborech.

Ostatním pracujícím chceme v praxi ukázat, že zájmy reformistických předáků odborů, sociální demokracie nebo komunistické strany nejsou totožné s jejich zájmy. Vyzýváme všechny, kdo souhlasí s našimi základními tezemi, aby se k nám připojili.

Pravidelné
pondělní diskuse

6. 2. 2012, 18.00

MÍSTO KONÁNÍ:
DIVUS, JIŽNÍ KŘÍDLO,
BUBENSKÁ 1, PRAHA 7
Budova bývalých Elektrických (později
dopravních) podniků nad stanicí metra
Vltavská. Vchod od magistrály.

Politický cyklus

Rosa Luxemburgová – Ubíť sen o svobodě a důstojnosti

„Svoboda znamená svobodu pro ty, co myslí jinak.“ Německá revolucionářka narozená v polské židovské rodině stála vždy na straně utlačovaných v opozici proti jakémukoli establishmentu. Věřila, že lidé si mohou vládnout sami a společně hledat nejlepší řešení. Byla zavražděna „demokratickými“ silami levice a pravice 15. ledna 1919, ale její odkaz spontánní organizace, svobody a demokratického socialismu zůstává dál živý napříč generacemi.

Ve vzpomínce na výročí jedné z největších žen 20. století promluví:

Jan Májiček – Socialistická solidarita

Úvod do světa Rosy Luxemburgové – dílo a praxe

Michal Hauser – Filosofický ústav Akademie věd ČR

Dialektika spontaneity a organizace – odlišné pojetí strany a revoluce

Moderuje: Tomáš Tožička (Alternativa zdola)

Projekt Pražská škola alternativ
je financován
Nadací Rosy Luxemburgové.

Projektu se účastní: Ekumenická akademie; Alternativa Zdola, Centrum
globálních studií, Eurosolar, Masarykova demokratická akademie, ProAlt,
Socialistický kruh, Socialistická solidarita

sledujte informace na www.ekumakad.cz

ZA SVOBODNÉ

VYSOKÉ ŠKOLY

zasvobodnevysokeskoly.cz

VZTĚLÁNÍ NENÍ BYZNYS

Prodejní místa časopisu

Celetná 20, Praha 1-Staré Město – pondělí až pátek
– 10–24 hod., sobota až neděle – 16–24 hod.

suuk.cz/k4

Solidarita V lese. Časopis Solidarita je k dostání na
baru v této kavárně. Krymská 12, Praha 10-Vršovice

cafevlese.cz

Kamenný obchod Fair&Bio
Sokolovská 29, Praha 8-Karlín.
Jen 100 metrů od stanice metra Florenc
Otevřeno každý pracovní den od 11.00 do 19.00

www.ekumakad.cz

Prodejní a petiční stánek Socialistické Solidarity, Mariánské náměstí,
Praha 1-Staré Město, před Městskou knihovnou v Praze 100 metrů od stanice
Staroměstská, každý čtvrtek od 16.00 do 17.00